N°. 16. DONDERDAG 17 APRIL 1924. 24ste Jaargang.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel O. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

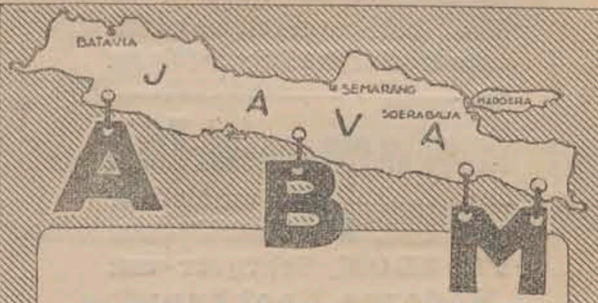
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Een verzoek aan de Leden van „Oost en West".

De N.V. Drukkerij v.h. T. C. B. Ten Hagen te 's-Gravenhage, drukker van het Koloniaal Weekblad, vraagt de medewerking van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging om te trachten de advertentiën in ons orgaan te doen toenemen. Genoemde firma heeft ons aangetoond dat, wil de exploitatie van het K. W. op den bestaanden voet kunnen worden voortgezet, een uitbreiding der advertentie-kolommen een eerste vereischte is.

Waar het Dag. Best. er van overtuigd is dat de uitgave van het blad bij Ten Hagen in goede handen berust, blijkende o.a. uit de voortreffelijke typographische verzorging, doet het langs dezen weg een beroep op de leden van O. en W., om die firma zooveel mogelijk te steunen bij haar pogingen om tot een loonende exploitatie te geraken.

Men zal hiertoe kunnen medewerken:

1o. door neringdoenden, handeldrijvenden en andere zakenmenschen te wijzen op het nut van adverteeren in het Kol. Weekblad, dat immers in een zeer groote oplage verschijnt en door een koopkrachtig publiek gelezen wordt;

2o. door inkoopen te doen bij in het blad adverteerende firma's en deze bij kennissen aan te bevelen;

3o. door het plaatsen van familieberichten in advertentievorm, een denkbeeld dat reeds eerder in het K. W. naar voren werd gebracht. In verschillende vereenigingsorganen heeft men een geregelde advertentierubriek voor familieberichten. Waarom dan niet in het Kol. Weekblad?

Leden van Oost en West, wanneer ge bedenkt dat het Kol. Weekblad voor een goed deel de band vormt welke onze organisatie bijeen houdt, zult ge met ons van meening zijn dat aan het verzoek van de firma Ten Hagen zooveel mogelijk moet worden voldaan. En met een weinig goeden wil, kan hier veel bereikt worden.

Het Dagelijksch Bestuur.

Indische Bijgeloovigheden.

door S. KALFF.

(Slot.)

Aanschouwelijker dan de Stuers stelt Multatuli de situatie voor, waar hij in den vierden bundel zijner *Ideen* verhaalt, hoe de kolonel Cleerens hem later, in zijn gemoedelijken Brabantschen tongval, van dat krijgertje spelen in de Vorstenlanden vertelde en, *fighting his battles again*, hem op een papiertje voorteekende hoe hij met zijne colonnes toen gemanoeuvreerd had. Een vroegere vorst uit het Mataramsche huis, op reis zijnde en op het punt den stroom over te trekken, had den naam daarvan zoo onbehoorlijk gevonden dat hij van zijn voornemen afzag, de rivier als 't ware in den ban deed en zijn eed, om nimmer over dat water te gaan, tot al zijne nakomelingen uitstrekte. Op het bewuste punt echter, bij Kadilangoe, nam de rivier over een klein gedeelte een anderen naam aan; van daar dat de voorvaderlijke verwensching hier niet meer van kracht was.

„Gedeumi, joenge, ga heb gelaak!" riep Cleerens, toen hem de bijzonderheid was meegedeeld. „Den Diepo Negoro ies nooit euver den Bogowonto getrokken!"

Op eenmaal scheen 't of den ouden krijgsman veel werd opgehelderd, dat hem vroeger duister voorkwam. Hij erkende nu dat de vijandelijke aanvoerder hem dikwijls ontsnapt was, omdat-i altijd geheel anders manoeuvreerde dan men verwachtte. Meermalen was men van drie zijden op hem ingedrongen, ten einde hem te dwingen de provi[ncie] Bagelen te verlaten. Doch telkens als men me[ende] dat-i nu wel gedwongen wezen zou z'n schuilp[laats] te zoeken aan gene zij van de Bogowonto, had [hij] zich onverwachts rechts of links gewend en doorgeslagen op punten die hem, naar 't onzen [be]velhebbers toescheen, nu juist niet de beste kan[sen] boden om te ontkomen. Soms ook scheidde hij in benarde oogenblikken van z'n troep af, en li[et] dan met haar de vervloekte rivier over te ste[ken], doolde hij bijna onverzeld in de wildernis r[ond] tot-i 'n plek wist te bereiken waar die stroom [een] anderen naam aanneemt. Dáár liet hij zich overzetten." — Enz.

De uitbarsting van den Java-oorlog zou de [Indi]sche regeering allicht niet zoo overrompeld [heb]ben, waren de plaatselijke bestuurders beter o[p de] hoogte geweest van hetgeen er in de kampongs [om]ging, en hadden zij meer gelet op de teekenen [des] tijds. Op de colporteurs b.v. van de „klewang[...]tende krijgsliederen" en op de geheimzinnige s[ym]bolen, welke de ronde deden bij de inlandsche [ge]meente tot den *prang sabil*. Die stille prakti[jken] waren zuiver oostersch. Ook in Hindostan gin[gen] vóór de plotselinge uitbarsting van den grooten [op]stand in 1857, mysterieuse relieken, symboli[sche] bloemen, beteekenisvolle amuletten van hand [tot] hand, en iedere inboorling wist wat hij er van [den]ken moest. Crawford deed eene mededeeling [om]trent een geheimzinnigen buffelschedel, die in M[id]den-Java (hij was onder het Engelsche tussch[en]bestuur resident van Djokjakarta) in een man[d] van de eene plaats naar de andere werd vervo[erd] en die nooit rusten mocht. Iedere drager van [dit] embleem moest daarmee op het pad blijven; [zoo]dra het eene dorp dien kop ontvangen had, m[oest] men dien naar 't volgende transporteeren — of [de] geduchte vloek zou op den nalatige rusten. Al[tijd] maar verder! — totdat, na vele honderde mi[jlen] afgelegd te hebben, die zinnebeeldige karbouw[en]kop eindelijk Semarang bereikte. Daar maakte [de] resident zich van den schedel meester, en liet d[ien] in zee werpen. De keten der transmissie was d[aar]mee verbroken; nooit hoorde men weer iets [van] dit zonderlinge transport.

Het geloof aan gelukkige en ongelukkige d[agen] („geen bijgeloof is algemeener", schreef prof. V[eth]) werd oorspronkelijk in het Westen zoo goed al[s in] het Oosten gevonden. Maar ginds stierf het [uit], hier bleef het in stand. In Europa streed de [we]tenschap langen tijd te vergeefs tegen een vol[ks]geloof, dat in de nevelen eener voorhistoris[che] oudheid zijn oorsprong verborg, en houvast v[ond] in den onberekenbaren tijd dien 't achter zich h[ad]. De Noorsche legende drukte dit denkbeeld uit d[oor] de fabel van den dondergod Thor, die zijne kra[ch]ten zou gaan meten met die van den reus Utg[ar]dhaloki. Doch deze zei: „Ik zal niet zelf met u st[rij]den, maar ik zal een kampioen in mijn plaats st[el]len." Daarop verscheen een oude vrouw, en o[ogen]blikkelijk stonds begon eene worsteling, waarin Thor mo[est] onderdoen. „Ik wist wel," zei daarop de reus, „[dat] het zoo zou afloopen, want het was de Tijd wa[ar]mee gij streedt."

Ook op Java had dit geloof aan goede en kwa[de dagen] een onberekenbaren tijd achter zich. Geen inbo[or]ling zou 't misprijzen wanneer de inlandsche hu[lp]troepen der Comp. weigerden te vechten, om[dat] hun *pawoekon* of weekberekening hun leerde [dat] de vastgestelde dag slechts onheil zou brengen, ook omdat de *perkoetoet*, die in zijn kooi hoog [aan] den bamboe kirde, door zijn slag waarschuwde [dat] er gevaar aan de lucht was. Herhaaldelijk wa[s] reeds gebleken, dat men inlandsche hulptroe[pen] (die zich trouwens nog het best leenden voor *ro[o]-passen*) niet aan den slag kon krijgen, doordi[en], gelijk het *Dagh-register* van het kasteel Batavia v[er]meldde, „de vogelen niet nae haer sin hadden [ge]songen; daer de luyden seer superstitieus in zy[n]." In zulke wichelarij lieten de inlanders zich [niet] minder (bij den neus) leiden door *doekoens*, we[lke]

eacht werden met de geesten in betrekking te aan, dan de oude Romeinen en hunne tijdgenooten zich lieten leiden door hunne waarzeggers. Bekend was de vraag van Hannibal aan Prusias, die niet tegen de Romeinen durfde strijden omdat de ingewanden der offerdieren het verboden hadden: „Vertrouwt gij dat kalfsvleesch meer dan een oud veldheer?"

Werd de dag echter „gelukkig" geoordeeld, dan was een inlander wel om de helft meer weerbaar. Een oude houwdegen als Cleerens kon op zoo'n dag met zijne mennekes wat beginnen, en vond allicht aanleiding om tot zijn staf te zeggen: „Joengens, ik zou oe roaden d'r moar flienk op ien te sloan!" Dan zag men ook hoe weinig al de *djimats, rapals* en *ngelmoes* van Dipo Negoro's volgelingen hen tegen musketkogels beschermden; ja, al bezaten ze ook de *ngelmoe* om zich onzichtbaar te maken. Anders een onwaardeerbare kunst om de Europeesche soldaten in de luren te leggen; men kon hen dan eens laten inhouwen op wezens zoo onstoffelijk als Banco's geest. En niet alleen de voorvechters van den „Sultan van Java" gaven voor, dat ze het vermogen bezaten zich onzichtbaar te maken. Ook gewone stroopers kenden dat kunstje. Het *Dagh-register* van 1624 bevat eene aanteekening omtrent maraudeurs, die in den omtrek van Batavia opgevat werden alvorens ze hunne booze voornemens hadden kunnen uitvoeren.

„Item syn de vier geapprehendeerde Javanen andermaal geëxamineert ende alsoo sy by haer voorige frivole uytvluchten bleven persisteren ter torture gebracht, ende is den Raet dienvolgende by haerluyden confessie ten volle gebleken hoe sy van Bantam herwaerts gecomen waren om te stelen, moorden ende brandt te stichten, Hollantse vrouwen te rooven ende weg te vooren, int cort om ons allen affbreuck te doen, tot welcken fine sy eenige tooverpotten, caracters ende andere duyvelderyen om invisibel te gaen, bekenden medegenomen te hebben."

Ja, wat zou een mensch niet „ten volle bekennen", dien men b.v. brandende kaarsen onder de oksels hield, of de voeten in gloeiende ijzers sloot. De instrumenten, waarmede men zulke bekentenissen afperste, zouden nog lang aan de muren van het Bataviasch Museum van de schande der Nederlandsche wet getuigen. Overigens was het geloof aan de mogelijkheid om zich onzichtbaar te maken ook in Europa bekend, met name uit de heksenprocessen. In oude tijden werd dat vermogen toegeschreven aan den ring van Gyges, den Griekschen herder, welke door zijn miraculeusen ring in staat werd gesteld om herdersuurtjes door te brengen met de koningin van Lydië zonder ontdekt te worden. Inlanders hadden meer van die kunstjes, waardoor bovennatuurlijke krachten werden gegeven aan hen, die òf een krachtigen talisman bezaten, òf de rechte *ngelmoe*, òf een heilig leven leidden. De resident Nahuys van Burgst schreef in zijne *Beschouwingen over Ned.-Indië*, dat de keizer van Solo zich in 1792 door zijne priesters diets liet maken, dat hij door ijverig bidden kon leeren vliegen. En in 1822 werd door dezen resident opgevat zekere pangeran Diposono, die het op den moord der Europeanen te Djokjakarta had toegelegd, en die geloofde dat een onzichtbare geest, welke in een nangkaboom woonde, hem in dat vrome werk zou bijstaan.

't Is waar dat zulk een wondergeloof, dat inlandsche hersenen verbijsterde, in een Europeesch brein niet licht zou worden aangetroffen. Maar toch had het soms den schijn alsof de neiging tot het bovennatuurlijke, welke in Indië als 't ware in de lucht hing, ook op het geestesleven der Europeanen vat gekregen had, of dat een volksgeloof, uit het vaderland meegebracht, in Indië een gunstigen kweekbodem had gevonden. Zoo bleef b.v. te Soerabaja van de dienstwoningen voor het personeel der Staatsspoorwegen het huis no. 13 gedurende langen tijd leeg staan, omdat ondanks den woningnood geen der ambtenaren in dat ongeluksnummer wilde trekken. Vele Europeanen geloofden ook aan het geheimzinnige steenenwerpen door occulte krachten, ofschoon geen hunner een scherp gecontroleerd en deugdelijk bewezen geval daarvan wist bij te brengen. Tijdens de bekende Duitsche natuuronderzoeker Ernst Haeckel bij de familie Delprat te Padang logeerde, verbaasde hij zich over het geloof, 't welk hij daar bij de Europeanen aantrof, dat men parels kon vermenigvuldigen door een daarvan, mits een echte, te samen met eenige rijstkorrels in een doosje te sluiten, en dien alsdan gedurende enkele jaren op een rustige plek te bewaren. Daarna zou men bevinden dat de rijstkorrels verdwenen waren en kleine parels daarvoor in de plaats gekomen.

„Maar", wierp de geleerde tegen, „parels zijn toch geen levende organismen, doch doode producten van de oesterschelp; parels hebben geen maag om rijstkorrels te eten, noch het vermogen om zich door deeling of splitsing te vermenigvuldigen!"

Doch dit was den doove een sprookje verhaald. Men beriep zich op „feiten", op de algemeene bekendheid van de zaak, enz. Dezelfde Europeanen zouden intusschen den inlander uitlachen, die overal zijn kooi met den geluksvogel meesleepte, in de overtuiging dat deze hem een goeden afloop van zijne ondernemingen waarborgde. „Wij glimlachen misschien over dit bijgeloof," schreef Haeckel, „maar vergeten daarbij dat onze veelgeprezen Europeesche beschaving nog heden, tot in de hoogste kringen, vol is van dergelijke onredelijke voorstellingen."

Inderdaad, de *mascottes* in den wereldoorlog zouden er aan herinneren. En voor Indië zou men, met zulke voorbeelden voor oogen, allicht meenen dat, behalve voor het lichaam, ook voor den geest geldende is Goethe's bekende uitspraak:

„Es wandelt niemand ungestraft unter Palmen!"

Pangandaran.

Het Dierenpark aan de Zuidkust van Java. 1)

Daar, waar ten Westen van Noesa Kembangan, het somber oord der gestraften, men het eindelooze strand van de stille Zuidkust zich verbreeden ziet, vindt men een wel-begroeid schiereiland. Op de kaart hoogstens als een klein vooruitspringend strookje zichtbaar, zoodat men haar slechts voor een kaap zou houden, heeft in werkelijkheid deze smalle landtong een uitgestrektheid van vele honderden bouws.

Pangandaran heet er de woonplaats van de kustbewoners, van wie wel sommigen Soendaneezen zijn, doch waar van nabijheid van het Javaansche taalgebied zich eenigszins gevoelen doet. En er is een klein hotel, met alle gerief van de goedverzorgde pasangrahan onder Europeesche leiding, waar de stilte is vervuld van het niet eindigend ruischen van de zee. 2)

Want in het Zuiden grenst Java aan de eeuwigheid. De Java-Zee, woelig als zij aan het Noorderstrand soms moge zijn, is land-omsloten niettemin en vlak veelal, met zijn korte golven boven de verglijdende slibbanken. Maar de Zuidkust is de zoom van den azuren oceaan, de onafzienbare verlatenheid van lage bosschen, heuvelen en bergen en eenzame wouden, en die blinkend witte strook tot aan den einder, het Zuiderstrand.

Dit is het domein van den Indischen Oceaan, grootsch en machtig. Stormen en stilten wonen boven zijn golven, doch eeuwig is zijn breede dei-

1) Op dit interessante, aan de Locomotief ontleende artikel, vestigde de schrijver der rubriek „Uit de Europeesche pers" reeds even de aandacht in het vorig Kol. Weekbl. Red.

2) Een artikel van Reitsma: „Naar de Zuidkust", verschenen in het weekblad Indië (van 29 Aug. '23), bevat bijzonderheden over Pangandaran met mooie illustraties. Red. K. W.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

ning, die als de ademhaling van de wereld is, rythmisch en rustig, nimmer eindigend, zacht uitvloeiend aan het vlakke strand en tot bru nde wolken schuim uiteenspattend op de puntige rotsen van kwarts en van koraal.

Daar ligt Pangandaran, en het schiereiland heeft dichtbij een enge versmalling, welke zich verder verbreedt.

Met den trein is Pangandaran te bereiken; want hier is de eenige spoorwegdoorsteek naar de Zuid van het Westelijke deel van Java. Met den sneltrein gaat men tot Bandjar, grensgebied van den Preanger, waar nog altijd de gewone rijweg ophoudt, omdat men in de residentie Banjoemas nog steeds het onvoltooide weggedeelte niet heeft afgemaakt. De rijweg is klaar tot aan den Preangergrens, maar in Bandjar moet de auto op den trein geladen, door dit hinderlijk vertragen van een eenvoudigen wegaanleg in het Banjoemasche, waardoor het doorgaand verkeer van Bandoeng naar Jogja nog steeds den wijden omweg over Cheribon moet maken.

Hoe dit zij, men spoort tot Bandjar en vindt daar het landelijk lokaaltje. Dat is de veelbesproken lijn naar Parigi, tot den huidigen dag nog onderwerp van critiek, omdat voor den millioenen-aanleg de belofte aan rendement al zeer gering scheen, in dit schraal gebied, van bevolkingscentra ver verwijderd; er zijn tunnels en bruggen, waarvan een der langste van Java.

Doch het is er mede als met dien anderen doorsteek naar de Zuidkust, de rijweg naar Pameungpeuk, die al evenzeer millioenen kostte en al even weinig rechtstreeks noodig was; onderdeel beide van de talrijke plannen tot openlegging van het Zuiden, half uitgevoerd, doch nimmer afgewerkt. En evenals de tachtig kilometer lange weg naar de baai van Pameungpeuk een der prachtigste van Java is, zoo vindt ook de naar rentabiliteit niet vragende reiziger in de lijn van Bandjar naar Parigi, doorgetrokken tot Tjidoelang, waar de nijvere weefgetouwen staan, er onvermoede schoonheid. Zulk een weg en zulk een spoorlijn mogen kostbare vergissingen zijn — doch zij liggen er en nu dat eenmaal zoo is, wegen de voordeelen zwaarder dan de nadeelen.

Men reist er door een merkwaardige streek, de trage en gemoedelijke gang van het treintje past in de landelijke rust van dit binnenland; en men komt in Pangandaran, waar de menschen Soendaneezen en Javanen zijn, meest achtergeblevenen van den aanleg, die thans hun veroverd grondje beplanten met padi en ketella, zeer armelijk levend, ook van vischvangst en koraalinzameling.

Het was de toenmalige resident der Preanger Regentschappen, De Stuers, die het schiereiland van Pangandaran [3]) een bizondere bestemming gaf. Hij stelde zich namelijk voor hier een dierenpark te stichten en inderdaad heeft toen de gewestelijke raad een besluit daartoe genomen.

Het schiereiland heeft den vorm van een driehoek, met iets meer dan de punt aan den vasten wal verbonden. Door die smalle landengte af te rasteren sluit men het geheele schiereiland af en zoo verkreeg men door het aanbrengen van die afperking van kust tot kust een afgesloten gebied van meer dan 300 bouw oppervlakte, het dierenpark van de Zuid-Oostelijke Preanger.

De vegetatie is er typisch voor de Zuidkust. Palmen groeien er, de trouwe klappers, gehavend zich werend tegen den zeewind; er zijn glooiende weidevlakten, ondoordringbare alang alang, stukjes tropisch oerwoud, dichtbegroeide heuvels en enkele beschaduwde open plekken, en rondom is het witte strand, soms breed en wijd, dan begroeid met mangrove, soms met een eenzame groep van wuiven palmen.

De enkele bebouwde gronden werden afgeko en men beschikt daar nu sinds eenige jaren o een onbewoonde reserve, een miniatuur Yellowsto Park in de tropen, zeer dicht begroeid en heuv achtig.

Jhr. Boreel deed toen een hoogst belangri schenking: hij gaf een banteng-stier ten gesch ke. Zoo werd het jonge dierenpark het onbetw gebied van een mannelijk vertegenwoordiger v het grootste wild van dit deel van Java, den tr schen banteng, hoogste illusie van iederen jag ongenaakbaar bewoner van de uitgestrekte oerb schen van het Zuiden.

Helaas is het al dien tijd nog niet gelukt e banteng-koe te vangen, ofschoon ervaren Inla sche jagers diep het oerwoud zijn ingetrokken die te trachten. En de vier banteng-kalven, die m bemachtigde en naar het park overbracht, zijn gestorven.

Men heeft toen Balineesche koeien laten kom een aantal, benevens twee Bengaalsche. En die h ben nu al veelbelovende nakomelingen; vooral van banteng en Balineesche koe zijn fraai en ste

Behalve deze gemengde kudde leven er kudd herten, tallooze wilde zwijnen en het gewone w der wouden; van een „park" heeft dit gebied nie het is vrijwel ongerepte wildernis, ruim en vrij onbezocht, want er is zelfs geen Inlandsche wa of verzorger voor dit gansche land, waar de die eigenlijk in maar weinig beperkte vrijheid lev

Hoe vrij, dat ondervond onlangs het viertal zoekers, waaronder de schenker van den bante die met fototoestellen gewapend eens kwamen ken naar dit ietwat vergeten en toch zoo merkwa dige oord.

Zoo ging men dan, over het weinig betreden p van het schiereiland, op zoek naar de bewoners.

Toen men aan den boschrand was gekom waar een open vlakte begrensd wordt door h geboomte, zag men eerst al een groep kidangs, haastig wegvluchtte. Later ontwaarde men ook Balineesche koeien, van wie sommige spoedig w kalven zullen krijgen, en alle reeds halfwassen k ven dicht naast hen. Even kon men de kudde schouwen, die toen ook plotseling wegdraafde het onbegaanbare struikgewas indrong.

Deze schrikachtige vlucht deed de bezoekers e terugkeeren op hun schreden — en het was e geluk dat men den veiligen boschrand niet verla had! Want daar verscheen de groote bantengsti Zooals hij daar stond, in de verte, met den ho gewelfden rug, de scherpe flanken en de va geplante pooten, was hij wel heelemaal de fie heerscher van het woud, die de gevangensch reeds lang vergat.

Inderdaad bleek van getemdheid niets meer. N één gespannen oogenblik de vier rustverstoorde uit de verte beschouwd te hebben, dook hij d fellen kop omlaag en kwam aanloopen, steeds sn ler, sneller, tot hij in wilde vaart aanstormde, br schend, met alle vervaarlijkheid van den stier v het oerwoud, die zijn kudde ziet bedreigd. Da was, in dit razende wilde banteng-beest, geen spo meer van getemdheid; daar was niets dan een h gevaarlijke, woedende stier, die in volle krac kwam aansnellen.

En het bezoekende viertal, den hemel danke dat het zich niet in de open vlakte had gewaag moest in allen spoed de boomen in, bij welker b schutting men zich bevond, haastig omhoogkli mend en alle bepakking van tasschen en fototoes len achterlatend om het veege lijf te bergen teg de woede van den bantengstier.

Het duurde geruimen tijd alvorens men d hachelijke positie verlaten kon en van verder pog om de bewoners van dit dierenpark te genak werd dan ook afgezien; zelfs de schenker kon zi levend geschenk niet meer benaderen, dat zi reeds lang met de kudde had teruggetrokken in h

[3]) Op de kaarten wordt alleen de nederzetting aan de smalle landtong Pangandaran genoemd; het schiereiland zelf heet er Penandjoeng of Panandjoeng. Ook de Zeemansgids van den O.-I. Archipel geeft laatstgenoemden naam en kent Pangandaran niet. Red. K. W.

BESCHIKBAAR.

...ichtstbegroeid gedeelte van het uitgestrekt terrein.

Een bepaald nut heeft het dierenpark voor het oogenblik niet. Voor de instandhouding van het banteng-ras behoeft het vooralsnog niet te dienen. De banteng is door wettelijke bepalingen voldoende beschermd en de deskundigen in de Preanger en in Oostelijk Java zijn het er over eens, dat het aantal bantengs, stieren en koeien toenemend is, zoodat gelukkig van uitsterven geen sprake is.

Belangrijk blijft echter de aanwezigheid van deze niets kostende reserve stellig; vooral als men er in mocht slagen bantengkalven of bantengkoeien te verkrijgen, zoodat er een zuiver bantengras in beperkte vrijheid zou bewaard blijven, schoon het park, groot als het is, door sommigen voor den veel-loopenden banteng te klein wordt gevonden.

Ook hoopt men nog steeds door schenking ander groot wild te verkrijgen, dat hier prachtig zou kunnen leven, zoo goed als in vrijheid. Hier is, dunkt ons, voor hen, die vertrouwd zijn met hetgeen in de rimboe van Java nog leeft, een goed werk te doen: men schenke aan het gewest der Preanger Regentschappen levende exemplaren van ...n het wild levende dieren van Java.

Pangandaran zal hen gastvrij ontvangen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Nederlandsche Belangstelling in Kunstnijverheid.

Er bestaat sinds jaren in Nederland eene „*Vereeniging tot Bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst*", welke hare belangstelling echter voornamelijk binnen de provincie Zuid-Holland uitstrekt, waarschijnlijk omdat deze in Rotterdam geboren was en daar de warmste aanhangers heeft gevonden, al telt zij ook elders afdeelingen, o.a. te 's-Gravenhage, Gouda, Schoonhoven, Leiden. Een vooraanstaande figuur als de onlangs te Rotterdam overleden heer Jan Hudig was langen tijd de werkzame voorzitter van. Hoewel oud van jaren, bleef hij jong in ijver en opgewektheid en wist anderen aan te vuren. Om gezondheidsredenen werd hij in '23 vervangen door den heer M. Brinkman, bekend architect te Rotterdam.

Deze Vereeniging nu hield j.l. Woensdag 9 dezer hare Algemeene Vergadering in de Raadszaal van het Stadhuis te Gouda. Behalve de gebruikelijke punten, stond op de agenda: Bespreking van de vraag: Welke taak staat de vereeniging nog te vervullen?

Deze belangrijke kwestie werd ingeleid door Mr. J. F. van Royen, uit den Haag, die, hoewel rijksambtenaar met een bijzonder drukken werkkring, toch immer tijd heeft kunnen vinden zich ook aan praktische kunst en kunstnijverheid te wijden, waarvan zijn doeltreffende bemoeiingen op grafisch gebied, getuige de kunstdrukkerij „De Distel", de duidelijkste bewijzen leveren.

Daar deze Inleiding ook belangrijk kan zijn met betrekking tot en in vergelijking met Ned.-Indië, geven wij uit een kort verslag daarvan in de Goudsche Courant, het volgende weer:

„Spreker releveerde even, dat het doel der vereeniging heeft gelegen in de bevordering der Kunstnijverheid en der *Volkskunst*.

In den beginne, toen de Vereeniging pas begon te werken, is de nadruk wel wat héél erg gelegd op de volkskunst. Toch is eigenlijk voor deze zgn. volkskunst z.i. niet zoo bijster veel gedaan. Er zijn wat prijsvragen uitgeschreven, wat medailles toegekend, cursussen bijgehouden, sporadische lezingen, een enkele toonkamer — ziedaar het voornaamste wat er gedaan is.

Dit alles overziende kon spr. nu juist niet zeggen, dat het doel der vereeniging in vervulling is gegaan.

Men heeft zich wellicht te weinig afgevraagd: wat er eigenlijk verstaan dient te worden onder volkskunst en of de scheiding tusschen volkskunst en kunstnijverheid wel werkelijk zoo groot is? Er is maar één ware kunst, die tevens volkskunst is...... dat is die kunst, die leeft in het volk zelf en waaruit het waarachtig groote geboren wordt. Nog lang niet voldoende is er éénheid tusschen kunstnijveraars en het publiek.

Wanneer wij groote firma's zien als Pander en Liberty, dan ziet men dat de moderne kunstnijverheid zich langzaam maar zeker baan breekt; de tijd is dus komende, dat er geen kloof meer zal bestaan tusschen de volkskunst als zoodanig en de eigenlijke kunstnijverheid. Het is onmiskenbaar, dat wat het aanzien van onzen tijd bepaalt, zal voortkomen uit die groepen, die van de nijverheidsscholen komen. De scholen zijn het veld, waarop men zich zal moeten concentreeren. Ook hier zal men dan ontmoeten het werken van de kunstenaren; de V. A. N. K. (Vereeniging van Ambachtsnijverheid en Kunst) heeft al stappen in die richting gedaan. En zulk een combinatie is zeer goed denkbaar. Het zijn immers twee groepen van verschillende richtingen komende, doch met hetzelfde doel voor oogen. Er gaat van de leerlingen zelf een verlangen uit naar de veredeling van de nijverheidsvakken en men doet goed deze ideeën in de hand te werken, door het geven van meer zuiver artistiek werk, het houden van tentoonstellingen e.d.; waardoor animo en initiatief zal worden bevorderd.

Spreker concludeerde, dat het raadzaam zou zijn aan te dringen om de samenwerking van het nijverheidsonderwijs met artisten en verbruikers te bevorderen, in dier voege, dat de regeling van dit alles zou uitgaan van een Centraal Instituut voor kunstnijverheid, waarvoor Rotterdam een geschikte zetel is. In alle provinciën van ons land dient in deze richting gewerkt te worden."

In de uitvoerige gedachtenwisseling, welke op deze inleiding volgde, merkte een der Rotterdamsche leden terecht op, dat hetgeen de Vereeniging reeds heeft kunnen doen niet zoo gering is, als oningewijden uit sprekers woorden zouden kunnen opmaken, om maar op één punt den nadruk te leggen: de door Rotterdam opgerichte Toonkamers, laatstelijk in de Witte de Withstraat aldaar, hebben ongetwijfeld héél veel bijgedragen om de belangstelling, ook bij het groote publiek, op te wekken voor de kunstnijverheid in het algemeen, al was er weinig „Volkskunst" in den strikten zin van het woord onder. Dit laatste echter is voornamelijk te wijten aan het feit, dat de Vereeniging *te laat* is opgericht, toen de eigenlijke *Volkskunst* reeds, uit gebrek aan waardeering en aanmoediging, zoo goed als uitgestorven was in Zuid-Holland, zoodat de weder-opwekking, door welke middelen ook, zooveel te meer toewijding, krachtsinspanning en tijd zal moeten kosten.

De in Indische Kunstnijverheid belangstellende lezers van „Het Koloniaal Weekblad" zullen zich herinneren hoe een paar jaar geleden in diezelfde smaakvolle Rotterdamsche toonkamers, gedurende eenige weken, een mooie tentoonstelling heeft plaats gehad van Indonesische Volkskunst, door Boeatan bijeengebracht, welke zeer de aandacht heeft getrokken en waaraan de N. Rott. Crt. uitvoerige artikels heeft gewijd. Het is stellig zeer te betreuren, dat deze Toonkamers en het goede werk, dat er van uitging, wegens de heerschende malaise, onlangs opgeheven zijn moeten worden.

Zal nu het door den heer Van Royen aangeprezen „Centraal Instituut voor Kunstnijverheid" er weldra voor in de plaats komen?

Zoo ja, dan zal er zeker een nieuwe stap in de goede richting worden gedaan. De invloed daarvan zal echter natuurlijk afhangen van de personen, die het leiden en van de middelen, waarover deze zullen beschikken.

Een van de Haagsche leden der Vereeniging maakte, naar aanleiding van den raad, door den heer Van Royen gegeven, dat in alle provinciën van ons land in de door hem aangegeven richting zou moeten worden gewerkt, ter vergadering de vraag: Of de belangstelling der Vereeniging zich niet ook tot de Indische Kunstnijverheid zou moeten uitstrekken?

In zijn antwoord hierop zeide de inleider, dat men z.i. niet beter doen kon, dan de Indische Volkskunst, welke is „om voor te knielen", met rust te laten.

Wanneer spreker daarmee bedoelt, dat van onzen kant in het geheel *niets* moet worden gedaan voor die zoo hoog geroemde kunst, dan moet ons hier toch de opmerking van het hart, dat 't dan met die volkskunst waarschijnlijk denzelfden weg op zou gaan, als met de Zuid-Hollandsche, die in haar soort ook mooi was: dat zij, uit gebrek aan waardeering en opwekking, zal verkwijnen, wat men *tè laat* zal inzien, om dan langs anderen weg met dubbele krachtsinspanning te trachten haar te doen herleven, terwijl zij, nu nog door waardeering levendig gehouden, van zelf haar weg tot verderen bloei zou vinden.

Een geheel andere zaak is het feit, waarover alle kunstzinnigen het eens zijn, dat wij onze Europeesche smaak en kunstrichting niet aan de Oostersche kunstnijveren moeten opdringen, in dit opzicht „hen met rust moeten laten". Maar, waar de „Vereeniging tot

Bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst" in hoofdzaak een verbruikers-vereeniging wil zijn, kan zij wel degelijk ook op de aanbiddelijke Indische Volkskunst een invloed ten beste uitoefenen.

In den namiddag brachten de leden der vereeniging gezamenlijk een bezoek aan de door de Goudsche Afdeeling samengestelde zeer smaakvolle tentoonstelling van kunstnijverheid in het Waaggebouw. Er was veel moois te zien, doch noode misten wij daarbij de Indische Kunstnijverheid, vooral bij de ingezonden batikdoeken, het nobele werk uit Java's Vorstenlanden.

Toen daarna in het kerkgebouw der Oud-Katholieke gemeente de eeuwenoude kerkschatten werden bewonderd, herinnerde menig fraai stuk ons aan het zilverdrijfwerk der Balische offerschalen, zooals die thans daar nog altijd vervaardigd worden.

En bij het bezichtigen der Goudsche Rijkskleischool kwam dadelijk de gedachte bij ons op: Zulk een instelling zou ook in Indië bizonder op haar plaats zijn, waar de inboorling, die van nature zooveel handiger en kunstzinniger is dan de doorsnee-Hollander, een ideaal kleibewerker zou zijn, als wij hem daarbij van onze technische kennis en ondervinding mededeelden.

Des avonds om 8 uur hield Dr. H. E. van Gelder, voorzitter der afdeeling 's-Gravenhage, Directeur van het Gemeentelijk Museum aldaar, in het gebouw „De Réunie" voor de leden der Vereeniging en andere belangstellenden te Gouda een lezing met lichtbeelden over: *De moderne Kunstnijverheid en hare Vooruitzichten.* Ook deze voordracht, hoewel alleen voor Nederland bedoeld, kan mede met betrekking tot Ned.-Indië belangrijk zijn.

Spreker begon met uit te leggen, hoe men in de oudheid heel anders over kunst dacht dan tegenwoordig, hoe toen kunstenaars niet gelijk thans als bizonders, doch als gewone menschen werden beschouwd, al bleken zij in staat schoonheid te scheppen, d.w.z. geestesharmonie te leggen in wat zij maakten, zoodat ook anderen er door worden bevredigd en ontroerd.

Dit is de gelukkige toestand, welke nog altijd in Indië heerscht, waar immers nooit een kunstwerk den naam van den maker draagt. Terecht merkte spreker dan ook op, dat wij z.i. in dit opzicht bij de Ouden ten achter staan.

Vroeger was ook de Europeesche samenleving veel eenvoudiger dan thans; toen had men gemeenschappelijke gevoelens wat godsdienst en levensopvatting betreft. Langzamerhand kwam hierin verandering door hoe langer hoe meer individualiseering, welke zich ook in de uitoefening der kunsten openbaarde. Er ontstond hetgeen spreker noemde: een „onder- en een bovenstroom". De kunstenaar kwam apart te staan en spreidde zijn vleugels uit boven de menigte. Deze „bovenstroom" schiep „vrije kunstenaars", terwijl de „onderstroom", der traditie getrouw, zijn veredelenden invloed op den volkssmaak bleef houden. Dit komt nog sprekend uit in wat onze grootouders ons hebben nagelaten, o.a. de meubels hunner woningen, welke 't zelfs in hun strengen eenvoud toch altijd kunnen uithouden tegenover wat de tegenwoordige weelde ons op dit gebied verschaft.

De „onderstroom" bleef voor den volkssmaak het belangrijkst, totdat door de mechanische massafabricatie het rustige handwerk meer en meer werd verdrongen. Is niet een dergelijk proces bezig zich in Ned.-Indië te voltrekken, onder den invloed van onze slechte westersche importartikelen? Gelukkig getuigen de eigengemaakte gebruiksvoorwerpen der inboorlingen, vooral in de buitengewesten, nog veelal van een levende, fijne volkskunst, al wordt die door ons, Nederlanders, nog lang niet genoeg gewaardeerd.

Spreker wees, bij het vertoonen der betreffende lichtbeelden, met ingenomenheid op het feit, dat in den laatsten tijd, met bouwmeesters als Dr. Cuypers en Dr. Berlage, een nieuwe toegepaste kunst geboren werd, toen de eerste als hersteller der gothiek ook nieuwe gothiesche meubels schiep en de laatste, zijn eigen weg gaande, een eigen stijl voor bouw en meubileering invoerde, welke sedert velerlei navolging heeft gevonden en van zelf voerde tot de wederoplossing van andere toegepaste kunst, die zich tot fabriekmatige productie heeft verbreed, als bij de ceramiek, waarbij werk van Colenbrander, Brouwer, Lanooy, de Porceleinen Flesch in lichtbeelden werd vertoond, het glasblazen met name te Leerdam onder artistieke leiding van de Bazel en de Lorm, het glas in lood, de tapijten andere weverijen, terwijl ook daarnaast het zuivere kleinkunst-handwerk weer meer en meer waardeering vindt. Spreker meent, dat al deze verschijnselen hoopvolle vooruitzichten hebben geopend en vertrouwt, dat uit Nederland's deelname aan de te Parijs in '25 te houden internationale tentoonstelling van toegepaste kunst zal mogen blijken, dat wij ten deze een zeer volle plaats innemen tusschen de andere Europees staten.

Zeker mag daar dan ook de Indische kunstnijverh niet ontbreken!

In het Teeken van Bali.

Als het niet ietwat te grootsch klonk, zouden kunnen zeggen, dat wij in Den Haag thans leven in teeken van Bali. De tentoonstelling van Ir. P. A. Moojen bij de Firma Kleijkamp: schilderijen en te ningen Bali betreffende, trekt dagelijks vele bezoek ook Boeatan's uitstalling van Balische kunstnijver heeft véél bekijks. En op Woensdag 23 dezer, ten 8 's avonds, zal de heer Moojen, op verzoek van Boea bij het vertoonen van een fraaie door hem van meegebrachte verzameling lichtbeelden, het een ander vertellen van dat kunstzinnig volk en hun pr tig land, dat hij langen tijd bewoond en door bel stellende kennis liefgekregen heeft.

Toegangskaarten tot deze voordracht zijn Dins 22 dezer in beperkt aantal te verkrijgen in Heulstr.

A.s. Vrijdag tot en met den tweeden Paaschdag Boeatan gesloten zijn.

Van Week tot Week.

7—14 APRIL 1924.

Hoofd van het Gevangeniswezen. Met ingang va April is benoemd tot hoofd van het gevange wezen Mr. H. M. Hijmans, thans inspecteur-on hoofd van dien tak van dienst.

Mr. Raden Gondokoesoemo. Met ingang van 2 Maar belast met de waarneming der betrekking eersten substituut-griffier bij den Raad van Just te Soerabaya, Mr. Raden Gondokoesoemo, th gesteld ter beschikking van den voorzitter van landraad te Blora en Rembang.

Bevorderd: bij het wapen der infanterie tot luit. de majoors W. Lasonder en J. C. Bannink; majoor de kapiteins D. H. Hardenberg en J. J. Kroes.

Universiteit te Leiden. Candidaatsexamen Indis recht: de heer C. C. de Rooy en H. G. Verhoeff.

Koloniaal Onderwijs Congres. Z. K. H. de Prins he het beschermheerschap aanvaard van het de Koloniaal Onderwijs Congres, dat 23 en 24 de te 's-Gravenhage wordt gehouden.

De Javaansche Intellectueele Bond. De Indonesis Vereeniging hier te lande (welke haar orga Hindia Poetra onlangs heeft herdoopt in Indo sia Merdeka, d.i. Vrij Indonesië), heeft in h vergadering van 5 April scherpe afkeuring uit sproken over de oprichting van een Javaansch Intellectueelen Bond te Soerabaja.

Tijdelijke censuur? Volgens het Soer. Handelsbl. ov weegt de Ind. Regeering de wenschelijkheid invoering van een tijdelijke censuur, ook v Europeesche bladen, in perioden van roering onrust, ter aanvulling van de artikelen in het Strafwetboek betreffende het zaaien van haat, tegen bepaalde klassen van de samenleving.

Voorzitter Volksraad. Bij Kon. besluit is benoemd lid, tevens voorzitter, van den Volksraad van Ne Indië Mr. W. M. G. Schumann.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Candidaatsexam koloniale boschbouw de heer P. C. M. Fluyt.

A. A. A. Grymans †. Te 's-Gravenhage is in den oud dom van 63 jaar overleden de gep. luit.-kol. inf. van het O.-I. Leger A. A. A. Grymans, ridd in de orde van Oranje Nassau.

Jubileumzegels. De aandacht wordt er op gevesti dat de koloniale jubileumpostzegels (zoowel Ned.-Indië als in Suriname en Curaçao) na April niet meer geldig zullen zijn. De onverkoc voorraad zal worden vernietigd. Tot het e dezer maand bestaat hier te lande aan de p kantoren te Amsterdam, 's-Gravenhage en Ha lem nog gelegenheid zich van de bedoelde ze te voorzien.

Auto-ongeluk. De administrateur van de ondernem Medan (Deli-Mij.), de heer P. A. M. van Oorsch is tengevolge van het wegslaan van een brug de de bandjirrende Deli-rivier met zijn auto in rivier gestort. De hr. v. O. is gered, maar echtgenoote en de chauffeur zijn verdronken.

ice-President Raad van Indië. Volgens het Soer. Handelsbl. zal de heer W. Frijling aftreden als vice-president van den Raad van Indië; de heer L. C. Westenenk, gouverneur van Sumatra's Oostkust, zou in zijn plaats worden benoemd.

ouvernement West-Java. De instelling van het gouvernement West-Java is niet te verwachten vóór 1 Januari 1926.

niversiteit Amsterdam. Bevorderd tot doctor in de geneeskunde op proefschrift: Ziekte en sterfte onder de arbeiders bij de steenkolenmijnen te Beraoe, de heer E. W. den Hartog Jager.

eneeskundige Raad. Bij Kon. Besluit van 8 April is aan dr. C. Winkler op zijn verzoek eervol ontslag verleend als voorzitter van den geneeskundigen raad van het departement van koloniën, onder dankbetuiging. Benoemd als zoodanig dr. H. J. Kijlstra.

e Tangerangzaak. (Weltevreden, 12 April, Aneta). Volgens het Bat. Nieuwsbl. heeft het bestuursonderzoek naar de Tangerangzaak met stelligheid uitgewezen, dat er geenerlei economische ondergrond voor het gebeurde bestaat, en dat elk politiek karakter er aan dient ontzegd te worden.

De poging tot vergiftiging van de familie Hens. (Weltevreden, 13 April, Aneta). De oud-civiel-gezaghebber Mulder is gearresteerd, verdacht van de poging tot vergiftiging van den gouverneur van Atjeh Hens en diens huisgenooten. Er is voldoende zekerheid om aan te nemen dat persoonlijke wraakneming in het spel is.

resident Hooggerechtshof. Bij Kon. Besl. is benoemd tot president van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië Mr. E. A. Hoeffelman, raadsheer in voormeld Hooggerechtshof.

rins Roland Bonaparte †. Te Parijs is op 66-jarigen leeftijd overleden Prins Roland Bonaparte, kleinzoon van Lucien Bonaparte, den broeder van Napoleon I. Prins R. bemoeide zich niet met politiek, doch diende vooral de aardrijkskundige wetenschap. Vele reisbeschrijvingen heeft hij het licht doen zien, o.a. over Nederlandsche reizen naar Nieuw Guiné; verder schreef hij een groot werk over de oorspronkelijke bewoners van Suriname en ook over het Javaansche tooneel.

ersoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De bestuursconferentie.

Op de conferentie ten Paleize onder voorzitterschap an den Landvoogd gehouden, zijn — volgens *Sum. ost en Deli Crt.* van 12 t/m. 14 Mrt. — besproken *de maatregelen in het belang van een juist beheer der landsgelden.* Algemeen werd ingestemd met het voorstel om aan de inspecteurs van Financiën en aan die van en Bezuinigingsdienst de bevoegdheid te geven onverachts kassen op te nemen van landsdienaren, die gelden onder hun beheer hebben. Voorts werd besloten et aantal personen, die kassen beheeren, door een betreffende organisatie zooveel doenlijk te beperken. n de laatste jaren is aan dit aantal onnoodig te groote itbreiding gegeven. In zijn resumtie van het besprokene vestigde de Landvoogd de aandacht er op dat, oewel maatregelen als de genoemden nuttig en noodig zijn, omdat daarvan belangrijke preventieve werking kan uitgaan, het toch ten eenenmale ongemotiveerd is het voor te stellen, gelijk somwijlen geschiedt, of in Indië corruptie algemeen verbreid zou zijn, in erband waarmede dan gesproken wordt van *een golf an corruptie.* Het is helaas niet te ontkennen, dat in jaren na den oorlog het algemeen moreel peil is gedaald en dat, als gevolg daarvan, zich meer gevallen ordoen van fraudes dan voorheen het geval was; dit is een algemeen verschijnsel, dat zich overal ter wereld voordoet, ook in het moederland, maar dat noch in Indië aanleiding mag geven te spreken an een algemeene corruptie. Verontrustender is de bestand in Indië zoomin als ginds; en *te bedenken valt, dat overdrijving in dit opzicht weinig ander resultaat heeft, dan ongerechtvaardigde schade voor den Nederlandschen naam.*

Bij de beschouwingen over *de algemeene binnenlandsche politieke toestanden* werd door verschillende residenten een uiteenzetting gegeven van den toestand hunner gewesten, welke tot de conclusie leidt, dat de toestand, ook wat de Chineesche bevolkingsgroep betreft, in het algemeen gunstig is te noemen, al valt in verschillende plaatsen een verhoogde actie van extremistische zijde waar te nemen.

Omtrent *de taak van de inspectie der algemeene politie* werd besloten, dat deze zal zijn adviseerend en controleerend, maar niet in hiërarchisch verband staande tot de politie, die uitsluitend ondergeschikt zal zijn aan de gewestelijke hoofden. Voor de uitwerking der verschillende *wijzigingen in de organisatie der politie op de groote hoofdplaatsen* is de ass.-resident Van Helsdingen gesteld ter beschikking van den directeur B.B. en, voor zoover noodig, ook van den procureur-generaal.

Alle hoofden van gewestelijk bestuur op Java waren van meening, dat in de laatste jaren, als gevolg van nieuwe belastingen en de verbeterde heffing, *de druk der belasting op de Inlandsche bevolking* aanmerkelijk is verzwaard. Alhoewel niet gezegd kan worden, dat die druk te zwaar is, bleek men toch algemeen van oordeel, dat verdere verzwaring voorloopig ongewenscht geacht moet worden. Er werd op gewezen dat, behalve de landsbelastingen en hier en daar ook de belastingen door locale raden geheven, de Inlandsche bevolking in het algemeen vrij zware gemeentelasten heeft te dragen, die hoewel veelal in arbeid of natura gepresteerd, toch bij de beoordeeling van den belastingdruk een zeer belangrijken factor vormen. Alle gewestelijke bestuurshoofden op twee na, waren in verband hiermede gekant tegen *de verhooging van den zoutprijs.*

In zijn sluitingsrede deed de Landvoogd uitkomen, dat ook dit jaar *de conferentie* met de hoofden van gewestelijk bestuur geheel aan het doel heeft beantwoord en der Regeering, door het persoonlijk contact met de residenten, *op verschillend gebied rijke voorlichting* heeft verschaft, waarvan harerzijds een dankbaar gebruik zal worden gemaakt.

De Volksraads-benoemingen.

De benoemingen voor den Volksraad zijn afgekomen; zij brachten den heer *Zaalberg,* volksraadslid en hoofdred. van het *Bat. Nwsbl.* (zie het nr. van 10 Mrt.), weinig verrassends. Volgens den heer Z. zal *her*benoeming van de heeren *Aay, Ten Berge, Delprat, Kan, Laoh, Schmutzer* en *Stokvis* wel overal instemming vinden; evenzoo die van de heeren *Dwidjosewojo, De Queljoe* en *Moelia.* Blijven over de zeven *nieuw*-benoemde leden in de groep Europeaneh, waaromtrent schrijver e. e. a. opmerkt:

De heer *Ahn* is candidaat gesteld door de Middenpartij, maar of hij dáárom benoemd is, mag betwijfeld worden. Buiten eenigen twijfel staat echter, dat deze keuze gelukkig is te noemen. Nog pas kort geleden is de heer Ahn om zijn verdiensten geridderd; de West-Java cultures zullen in hem een wakker vertegenwoordiger vinden. De heer *Van Helsdingen* zal de plaats van den heer Bergmeijer innemen; de benoeming is in overeenstemming met de wenschen der partij (C. E. P.). De heer *Kayadoe* vervangt den heer Soselisa als vertegenwoordiger der Amboneezen, die in den jongen onderwijzer, in Holland opgevoed, stellig een beteren pleitbezorger zullen vinden. De heer *Van Lonkhuijzen* is benoemd als vakvereenigingsman, vertegenwoordiger der werknemers, terwijl ir. *Schneider* de plaats inneemt, welke wijlen de heer Van Sandick voor de S.S. bezette. Bij de benoeming van den heer *Talma* zij aangeteekend, dat de Suikercultuur reeds lang aangedrongen heeft op een vertegenwoordiging in den Volksraad; maar de moeilijkheid om aan haar wensch te voldoen juist school in den persoon van den Syndicaatsvoorzitter. De Regeering is ten slotte over haar bezwaren tegen den voormaligen directeur van Fin. heengestapt en daarmede is de zaak gesteld boven den persoon. Wie den heer Talma uit een vorige periode hebben meegemaakt, zullen dat toejuichen; de Volksraad krijgt met hem een bekwaam lid, goed spreker tevens, wiens groote kennis ook buiten de belangen der suikercultuur tot haar recht zal komen. In den heer *Wiessing,* ten slotte, heeft de handel een vertegenwoordiger gevonden.

Wat de nieuwe benoemde Inlandsche leden betreft, vertegenwoordigt — aldus de heer Z. — *Pangeran Hadiwidjojo* de zelfbesturen en komt in de plaats van Pangeran Prang Wedono, die een vorige maal voor een benoeming door de Regeering bedankte, om daarna een candidatuur van Boedi Oetomo te aanvaarden. De S. I. zal vertegenwoordigd worden door den heer *Pandji Soeroso,* bijgestaan — mag men aannemen — door den heer *Soetadi,* redacteur van de „Neratja". De heer *Wiranata Koesoema,* ten besluite, heeft thans reeds zitting, doch als *gekozen* lid (candidaat) van den N. I.

V. B. Zijn benoeming thans heeft hij te danken aan het feit, dat de Soenda-landen te zwak vertegenwoordigd zouden zijn als gevolg van de verkiezing, via P. E. B., van een aantal Midden-Java-regenten. Over het algemeen mag men dus de benoemingen gelukkig noemen, al zal niemand verwachten, dat ze iedereen zullen bevredigen.

Zeerooverij bij Bengkalis. Rubbersmokkel.

Chineesche zeeroovers treden in de buurt van Bengkalis en elders in de wateren van Oost-Sumatra steeds brutaler op. Het *Soer. Hbl.* (3 Mrt. 2e bl. en 8 Mrt. 5e bl.) ontleent aan de *Delibladen* nadere bijzonderheden omtrent het voorgevallene.

De zeeroovers schijnen een uniforme methode toe te passen, dat niet alleen in Bengkalis, maar ook in de buurt onlangs nog in praktijk werd gebracht: ze doen zich voor als de allerbeste vrienden, vragen den menschen, op wie ze 't begrepen hebben, wat drinkwater, klimmen in de sampan en overvallen de niets vermoedenden. Op 4 Januari j.l. had de eerste berooving plaats. In een van die binnenwateren werd een met 3 Inlanders bemande en met rubber en levensmiddelen beladen sampan aangehouden door een prauw met 7 Chineezen, die drinken wilden. Ze sprongen in de boot van de Inlanders over, overweldigden de menschen, laadden de rubber en de levensmiddelen ter waarde van eenige duizenden guldens in hun eigen boot en voeren weg, de beroofden aan hun lot overlatende.

De ass.-resident van Bengkalis schreef aan den Gouverneur van Sum. Oostkust, dat van preventieve werkzaamheden door een snelle boot meer wordt verwacht dan van een repressief optreden. Met een repressief optreden toch is tot dusver weinig resultaat bereikt, daar de berichten van de zeerooverijen vaak eerst na eenige dagen binnen komen. Dat komt, omdat de roovers meestal de gewoonte hebben de beroofde sampan een eind mee te nemen, de zeilen te stelen of stuk te slaan, zoodat de schipper langen tijd noodig heeft om met zijn beroofde vaartuig weer terug te keeren. De ass.-resident vroeg om twee snelle, zeewaarige motorbooten.

De politie van Bengkalis is met de beschikbare hulpmiddelen met verdubbelde activiteit aan het speuren gegaan. Geregelde patrouillediensten zijn georganiseerd en alle prauwen en sampans, welke ontmoet werden, zijn aangehouden, waarbij naar oorsprong van schip en lading en bemanning is gevraagd. Aan het licht is toen gekomen, dat enorme hoeveelheden rubber gesmokkeld worden uit de havenplaatsjes van den Overwal om in Bengkalis overgeladen te worden voor overscheep naar Singapore, ten einde daar verscheept te worden onder den naam „vreemde rubber", dan wel om uit Bengkalis verder gesmokkeld te worden naar den Overwal. Op deze wijze maken de Engelschen hun eigen *rubber-restrictie* tot een wassen neus.

De kwestie is in den wetgevenden raad te *Singapore* ter sprake gebracht door een der Chineesche leden, die zeide dat, hoewel hij blij was, dat de regeering van de *Straits* negen motorbooten had om de smokkelaars te bestrijden, de smokkelaars bereid waren den strijd aan te binden met omkooping. De geheele kampongbevolking was betrokken bij den verkoop van rubber aan smokkelaars en de menschen beschouwen dat als absoluut wettig. Spr. critiseerde het slappe optreden van de politie en stelde voor, dat de motorbooten zouden worden bemand met mariniers en voorzien van draadlooze telegrafie; dat aanzienlijke belooningen zouden worden uitgekeerd aan hen, die aanwijzingen gaven, welke leiden tot arrestaties en dat het volk, dat zich zoogenaamd met visscherij, maar inderdaad met *rubbersmokkel* bezig hield, zou worden geregistreerd, zoodat een effectieve contrôle over hen kon worden uitgeoefend. Bewezen die maatregelen uitwerking te hebben, dan zou de Regeering de kwestie van de certificaten van oorsprong kunnen overwegen. De koloniale Secretaris zeide in zijn antwoord, dat de Regeering van de Straits stappen deed om aan den smokkelhandel, zoover als mogelijk is, een einde te maken, doch het is een der moeilijkste vraagstukken. Spr. geloofde, dat de ambtenaren niet zoo voor omkooping vatbaar zijn als het Chineesche lid wel meende. De kwestie van de belooningen zou zeker worden toegepast.

De *Deli Crt.* van 15 Mrt. bericht, dat het achtste en negende geval van zeeroof op 4 en 9 Maart zijn geconstateerd. In beide gevallen werd een sampan met gesmokkelde rubber aangevallen door een met roovers bemande sampan. Twee roovers konden worden gepakt.

Sluimerende krachten.

De Bandoengsche red. van de *Locomotief* (18 Febr. blz. 2) geeft een algemeene beschouwing omtrent de

uit waterkracht verkregen electriciteit in Ned.-Indië naar aanleiding van de in Juni te houden groote conferentie te Londen, de *World Power Conference*, gewijd aan de krachtbronnen der wereld, hun ontginning en benutting. Hij zegt *o.m.*:

Op Java worden van de beschikbare een millioen P.K. er maar 50.000 gewonnen. Opgemeten, d.w.z. zoodanig bestudeerd, dat volume en snelheid van het water zijn vastgesteld, zijn op Celebes, Borneo en Sumatra al 5 millioen P.K.; en dat is dan nog maar een deel. Van dit alles is nog maar een te verwaarloozen fractie benut, ofschoon er plannen zijn en concessies en ... eens. Zoo bezit een in hoofdzaak buitenlandsch syndicaat een concessie voor het winnen van waterkracht in de Asahan-rivier in Sumatra; de te bouwen centrales in de buurt van het Toba-meer zouden niet minder dan 150.000 P.K. voortbrengen; de stroom zou gebruikt worden in kunstmestfabrieken.

Op het Inlandsch landbouwcongres zou besproken worden hoe de electriciteit óók benut kan worden in het Inlandsche en Chineesche klein-bedrijf en in den landbouw, om de electriciteit in leven en werken van het volk van Java een even groote plaats te doen innemen als in den arbeid en het leven van de volken van Noord-Amerika, Canada, Zwitserland en Scandinavië.

De Indische Regeering aanvaarde het beginsel, dat in de electrische kracht, resultante van stroomend water en niveauverschil, *de gemeenschap steeds een overwegend aandeel moet behouden!*

In de *Locomotief* van 19 Febr. blz. 2 schetst de B.... red. *het Waterkracht- en electriciteitssysteem* in bouw en werking, zooals men dat op de hoogvlakte van den *Preanger* vindt, terwijl hij in de *Locomotief* van 6 Maart blz. 4 een *historische terugblik* geeft op den dienst van Waterkracht en Electriciteit, ontstaan uit het waterkrachtbureau der S.S. en het electriciteitsbureau van G. B. De werkzaamheden van den dienst van Waterkracht en Electriciteit omvatten: 1. Stelselmatige opsporing en verkenning van waterkrachten en hun inventarisatie; hydrometische waarnemingen; 2. Staatswaterkrachtwerken en -energievoorziening; 3. Waterkrachtbouw en -bedrijf en hun voorbereiding; 4. Technische werkzaamheden voor andere diensten, locale raden en particulieren, alsmede voorlichting in den ruimsten zin; 5. Vergunningen op het gebied van waterkracht en electriciteit.

Vervolgens wijst de schrijver op een zaak, welke op het oogenblik in een beslissend stadium verkeert: dat zijn *de ontwerpen voor benutting van de kali Konto en voor de stroomlevering van Soerabaja en den heelen Oosthoek, alsmede de onderhandelingen, welke daarover thans weer gevoerd worden.* Gebleken is, dat de kali Konto genoeg electrischen stroom kan leveren voor stad en gewest Soerabaja en vrijwel den geheelen Oosthoek. De ontwerpen voor de kali Konto-werken zijn tot in de fijnste bizonderheden gereed; kwam men reeds eenmaal tot een overeenkomst met een particulieren gegadigde en telkens werd op raadselachtige wijze de uitvoering belet. Men mag vertrouwen, dat de daartoe bevoegde organen eindelijk de openbaring zullen *eischen* door wie en waar de uitvoering is belet van een werk, dat voor de stad en de haven Soerabaja, voor de metaalindustrie aldaar en alle andere takken van nijverheid, voor tram- en spoorwegen, dus voor de gansche wereld van handel, bedrijf en transport in Oost-Java, goedkoope stroom kan leveren; goedkoope kracht in een tijd, waarin zeker wel elke onderneming van iederen aard behoefte heeft aan en recht kan doen gelden op de verstrekking van alle hulpmiddelen, welke het land kan bieden.

Schrijver besluit: Voorzoover het gebeurde met de kali Konto mede een uitvloeisel is van de politiek, welke ook aan werken met een vooraf vaststaand, zelfs reeds in contracten vastgelegd rendement de uitvoering onthoudt, past het binnen het raam van een politiek tot wering van alle productieve kapitaalsuitgaven, dat het, in zijn nieuwste ontwikkeling, een afzonderlijke bespreking verdient. De koers van den Indischen gulden, de voortdurende malaise vooral in den import, de moeilijkheid de thans sluitende begrooting sluitend te houden en de verminderde welstand staan alle met deze kapitaals-politiek in het nauwste verband, welke daarmede het brandendste economische vraagstuk van Indië is geworden.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Eene eigenaardige samenkomst in de Inl. wereld.

Nadat het verbod tot het houden van vergaderingen op Java was ingetrokken nam een communistische

landsche volksgroep ter hoofdplaats Semarang, op Zondag 11 November 1923, deel aan eene vergadering van de Sarikat Islam Vereeniging, waarin eenige besprekingen zouden worden gehouden die de aandacht zouden trekken.

Deze vergadering werd geleid door de vrouw Moenasijah in het dagelijksche leven ook wel bekend als „'mbok Moena.

Zij hoopte dat onder de aanwezigen geen al te groote stommerikken zouden zijn die altijd bleven zwijgen, al was het nu ook niet bepaald noodzakelijk dat zij bij de discussies eene voorhoede vormden.

De eerste spreker was Mohamad Jasin die het onderwerp der verwijdering van Semaoen behandelde.

Dezen was vergund naar Nederland te vertrekken, natuurlijk niet als verbanningsoord, doch hij moest zijne eigen reiskosten betalen.

Hetzelfde zou waarschijnlijk gebeuren met den gewezen Voorzitter van den Werklieden-Bond Mandojono.

En misschien maken Hadji Misbach met de zijnen ook nog wel eens een plezierreis naar Europa, zeide hij.

De tweede spreker was de heer Soemantri.

Hij vertelde dat in den jongsten grooten oorlog 20 millioen slachtoffers waren gemaakt, dat in Engeland 200.000 werkloozen waren en dat het verbond tusschen Engeland en Frankrijk was verbroken.

De verslaggever voegt hieraan toe dat deze mededeelingen nu wel is waar niet geheel juist waren, doch dat zij toch ook niet veel kwaad konden doen.

Ernstiger was evenwel de bewering van den spreker dat het bevriende Engeland 50.000 dollar had geperst uit de bevolkingen van de Straits-Settlements en van Hindoestan, in het belang van het vormen van een basis te Singapore, ten behoeve van de Engelsche vloot.

Hij wees vervolgens op het toekomstig streven om de vroeger bestaan hebbende relaties tusschen Hindoestan en Java te herstellen.

De Nederlandsche Vlootwet behandelende, gebruikte de spreker deze gelegenheid als zijne overtuiging uit te spreken dat hij aan het internationalisme boven nationalisme de voorkeur gaf.

De groote vijand van het volk was het kapitalisme.

Hij stelde voor aan de redactie van „Tribune" te Amsterdam het navolgende telegram te zenden:

„De Inlandsche bevolking in Indië dankt het revo„lutionaire proletariaat in Nederland voor de harte„lijke ontvangst van Semaoen en de afstemming van „de Vlootwet."

Eén voor allen en allen één, jubelde de vergadering, vergezeld van langdurig handgeklap als bewijs van instemming, terwijl ook het woord „aaneensluiting" werd gehoord.

De voorzitster 'mbok Moena wekte hare sexegenooten op de respectievelijke echtgenooten te steunen bij de vervulling van hunne taak en ze niet te bedreigen met echtscheiding, zooals tijdens de pandhuisstaking zoo dikwijls had plaats gehad.

De vergadering vond die aangenomen houding der vrouwen al te erg.

Ten slotte sprak nog 'mbok Soepijah van Wirosari en werd daarna het lied der Internationale gezongen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een raadsel.

„Brani Betoel" maakt in zijn wekelijksch overzicht voorkomende in de „Sinar Sumatra" van 22 December 1923, melding van het feit, dat in die maand, ter hoofdplaats Padang (Westkust van Sumatra), beslag is gelegd op eene belangrijke hoeveelheid clandestiene opium.

Wanneer veel clandestiene opium wordt achterhaald, moet natuurlijk ook veel clandestiene opium worden ingevoerd en men vraagt zich dan onwillekeurig af van waar dat heulsap afkomstig is en op welke wijze het clandestien wordt binnengebracht.

Dat op de niet in beslag genomen opium bij het van de hand zetten van dat artikel, geldelijk voordeel is verbonden, spreekt van zelf, want het is niet alleen bijzonder in trek, doch er zijn vele opiumrookers te Padang en de aanwezige hoeveelheid clandestiene opium ter plaatse is vrij aanzienlijk.

De hoeveelheid van de door de politie in beslag genomen opium bedraagt vele tails en het is nu natuurlijk bekend in welk ressort het heulsap was opgeborgen, doch toch vindt de schrijver het te betreuren dat de politie zoo laat achter het feit is gekomen en nu pas de clandestiene opium heeft kunnen achterhalen.

De hoeveelheid clandestiene opium welke op Java door het Bestuur in beslag wordt genomen is eveneens zeer aanzienlijk en vertegenwoordigt dikwijls eene waarde van vele duizende guldens.

De schrijver begrijpt niet de wijze waarop het binnensmokkelen van opium te Padang met goed gevolg kan plaats vinden en heeft een sterk vermoeden dat het gilde van opiumsmokkelaars de politie te glad af is.

Hij twijfelt er evenwel niet aan of het einde van de zaak zal wel zijn de arrestatie van de daders. Het is geen gemakkelijke zaak voor den buitenstaander te weten te komen hoe die clandestiene invoer van opium in elkander zit.

Op Java neemt men aan dat het Chineesch personeel van de aankomende stoomschepen daarin veel belang stelt.

Op den vasten wal moeten met de smokkelarij meerdere personen zijn gemoeid en de praktijk eischt groote handigheid in het vak, dat slechts door weinigen wordt verstaan.

Aangezien in den regel het onderzoek bij de Douanekantoren van de ingevoerde goederen nog al streng is, is misleiding van het douanepersoneel gewoonlijk ook al moeilijk.

Overtreders van de reglementen worden bij ontdekking spoedig gevat.

De auto's, welke van Medan te Padang komen, worden eveneens door de politie onderzocht en waakt deze zooveel mogelijk dat de omvang van de clandestien ingevoerde opium niet al te groot wordt.

En te beweren dat de mogelijkheid bestaat dat het clandestiene heulsap per postpaket wordt aangebracht, heeft geen zin, waar het bekend is dat de postambtenaren steeds een streng wakend oog op den inhoud van de paketten houden.

Nu zou men nog de aandacht kunnen laten vallen op de vliegtuigen, doch, aangezien, voor zoover de schrijver weet, slechts 2 vliegtuigen Padang hebben bereikt, acht hij het niet waarschijnlijk dat daarmede opium zou zijn binnengebracht.

Hoe de clandestiene invoer van de aanwezige opium dan wel met goed gevolg te Padang plaats heeft gehad, blijft voor den schrijver een raadsel.

Blijkbaar zijn er personen, zegt hij, die ten deze over eene geraffineerdheid beschikken en die zich het clandestien vervoer van opium niet willen laten verbieden.

Het is niet aan te nemen dat de aanwezige groote hoeveelheid clandestiene opium per zelfde gelegenheid is ingevoerd en moet men wel tot de conclusie komen dat de smokkelaars reeds vele malen succes bij hunne actie hebben gehad.

Volgens de meening van den schrijver kan alleen een goed detectief stelsel de oplossing van het raadsel brengen.

Hetgeen ten deze opvalt, is dat de schrijver geen melding maakt van de mogelijkheid, dat, gedurende de duisternis, zoowel ter reede, in de haven, als buitengaats, personen in kleine vaartuigen of sampans, de schepen naderen en naar land terugkeeren, nadat men, met behulp van het scheepspersoneel, opium in mandjes of blikken van het voorschip heeft laten zakken.

Deze wijze van clandestien vervoer is natuurlijk reeds langen tijd aan de Indische politie en aan de groote menigte bekend.

Literatuur-Overzicht.

Het lepravraagstuk.

Als overdruk van Bulletins No. 214—215 van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië is verschenen een studie van Dr. E. H. Hermans (Soerabaja, Drukkerij Plantijn), waarmede de schr. bedoelt allen (dus ook niet-medici) te bewijzen, dat er iets gedaan moet worden om de menschheid van deze afschuwelijke plaag te verlossen.

Aan het Voorwoord ontleenen wij:

„Voor eenigen tijd publiceerde ik in het „Soerabajasch Handelsblad" eenige artikelen over lepra. Naar aanleiding daarvan verzocht het hoofdbestuur van den Bond van Geneesheeren mij een meer uitvoerige publicatie hierover het licht te doen zien, teneinde deze eventueel als basis voor voorstellen omtrent een georganiseerde leprabestrijdingsmethode te kunnen doen dienen. Aan dezen oproep geef ik gaarne gehoor, te meer, waar volgens mijn inzichten de op plicht verzaken gelijkende onverschilligheid van het Ned.-Indische volk, en speciaal van de Ned.-Indische regeering, al veel te lang heeft geduurd. Tal van veege teekenen wijzen er op, dat deze verwaarloozing van een der grootste volksbelangen niet langer ongestraft kan voortgezet worden. Moge men eindelijk krachtdadig de handen ineenslaan en een halt toeroepen aan den duivel

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

der melaatschheid, die nog steeds ongestoord voortgaat in onze bloeiende koloniën duizenden en duizenden wezens te maken tot een afschuw voor hun omgeving en een last voor zichzelf."

Vragen des Tijds.

In het April-Nr. beantwoordt de heer S. Ritsema van Eck Prof. Mr. C. van Vollenhoven, die in het Maart-Nr. van De Gids een critische bijdrage schreef over de „Vinding-Ritsema van Eck". Degenen die den hr. R. v. E. kennen, weten dat hij niet de man is die zich laat bestrijden zonder krachtig verweer. Volgens hem begrijpt Prof. v. V. het stelsel-Van Eck niet geheel, want „met overdreven uitdrukkingen maakt hij van een harmonisch beeld een caricatuur. Uit niets spreekt echter de drager van een eigen visie, nergens is zelfs geargumenteerde weerlegging". Den bal terugkaatsend, roept de hr. v. E. uit: „Zijn eigen werk, de proeve Oppenheim, liet de belangrijke zaken ongeregeld. Hoogere gezichtspunten, die het bestaan van het Groot-Nederlandsche Rijk bepalen, zoekt men in zijn werk vergeefs. Hij ziet hoofdzakelijk Inlanders en hun rechten en, vooral, wetten. Met wetten en bepalingen gelooft hij alles te kunnen beheerschen. Noemt hij mijn werk „een rots in de baren", van zijn werk moet het tegendeel worden getuigd; het is eigenlijk fatalistisch.

In hetzelfde Nr. nog een bijdrage van den hr. S. Kalff: Een Bronbeek-stichting in Indië.

De Indische Gids.

De hr. S. Kalff opent de April-afl. met een artikel over goud-exploitatie op Java. Zoo Sumatra als het fabelachtige goudland Ophir der ouden gold, Java werd in het Hindoe-tijdperk eveneens voor een goudrijk eiland gehouden. In eene sanscriet-inscriptie van 932 A. D. werd het in dien zin genoemd, terwijl eene schriftplaats in de Ramayana luidt: „Doorzoekt zorgvuldig Jawa dwipa dat met zeven koninkrijken prijkt, het goed- en zilvereiland, rijk aan goudmijnen". Edoch, uit het historisch overzicht van den hr. K. over uitgevoerde exploraties blijkt, dat die rijke goudmijnen nog altijd op zich laten wachten. — De hr. C. P. J. Blok schrijft over het verblijf van Pangeran Adipati Anom Amangkoenegoro Soedibio Rodjopoetro Narendro Mataram in Nederland van Sept. 1919—Dec. 1920. De schr. was tijdens het bezoek van dien hoogwaardigheidsbekleeder, toen kroonprins, thans Sultan van Jogjakarta, aangewezen als zijn particulier secretaris en vergezelde hem bij zijne bezoeken en op zijn tochten door het land. — Een bemiddelingsvoorstel, is de titel eener bijdrage van den hr. J. van Roon, waarin hij opkomt voor de belangen der vóór 1920 gepensionneerde militairen. — Prof. Dr. J. A. Veraart wijdt eene beschouwing aan „De gemeenschappelijke Mijnbouw-Maatschappij Billiton", waarvan het ontwerp van wet onlangs door de Tweede Kamer is aangenomen. — In een artikel „Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging", geeft Mr. J. J. van Bolhuis opmerkingen naar aanleiding van besprekingen in beide Kamers der Staten-Generaal.

Overigens bevat dit Nr. de gewone rubrieken: Varia. — Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie.

De West-Indische Gids.

De April-afl. opent met het vervolg zijner Schetsen uit Suriname, door G. J. Staal. — Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum artikelt over de Surinaamsche grondpolitiek. Na een korte historische schets, bespreekt schr. de huidige verordeningen met betrekking tot de uitgifte van grond, mede in verband met de groote beteekenis, welke groote en kleine landbouw voor de toekomst van deze kolonie hebben. — Dr. J. W. Jenny Weyerman geeft weder opmerkingen ten beste in het belang eener eventueele waterleiding voor Paramaribo. — De hr. P. Cool bepleit het behoud van den militair-geneeskundigen dienst in Suriname, welke sommigen zouden willen afschaffen. — Verder eene uitvoerige bespreking van het werk van ir. W. L. Utermark: De economische beteekenis van het geslacht Citrus, in het bijzonder voor de Ned. Overzeesche gewesten.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 35: Mangelwortels. — Padi na suikerriet, door I. J. Kasimo. — Kon. Vereeniging „Koloniaal Instituut" te Amsterdam. Met afb. — De toepassing der electriciteit in de suikerindustrie, door H. E. Weitkamp. — Kaneel en damar op Celebes. — Javanen in Suriname (ontleend aan een art. van Prof. Went in de Ind. Merc.). — Natuurmonumenten in Ned.-Indië. — Hoe de bevolking van Kediri denkt over de wadoeks, door Karsono Prawirosoebroto. — Waardoor verschillen Javaan en Nederlander? door dr.

E. Nijessen. — Overzicht van de productenmarkt.

Id. No. 36. De verhouding van den Inlandschen rietplanter tot de suikerfabriek door Karsono Prawirosoebroto. — Door Siantar's theelanden (vervolg), door J. J. van der Laan. — Leuciet, een nieuwe bron voor kaliverbindingen, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs (ontleend aan de Ind. Merc.). — Theeziekten. — Een nieuwe werkwijze ter ontsuikering van melasse, door H. E. Weitkamp. — Radio of draadlooze telefonie (vervolg). — De domme, niet denkende tani, door I. J. Kasimo. — Koffiebessenboeboek. — Overzicht van de productenmarkt.

De Indische Mercuur.

No. 15. De rentabiliteit der Indische havens, door W. H. M. Schadee. — Handelsbeweging van suiker in de verschillende landen der wereld in het jaar 1923, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs (vervolg). — Gedroogd suikerriet als grondstof voor de Europeesche suikerfabrieken? door W. L. Utermark. — Nederlandsch Koloniaal Wetenschappelijk onderzoek in Britsche oogen. — De bodembedekking in rubbertuinen. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over de zgn. groote cultures: cacao, kina, koffie, suiker, tabak, thee.

Suriname.

In de avondvergadering van 8 April heeft de Tweede Kamer de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1924 behandeld. Niet in het land zijnde hebben wij de vergadering niet kunnen bijwonen en weten dus niet hoeveel, of liever hoe weinig, leden aanwezig waren. Er zijn zeer belangrijke redevoeringen — 24 kolommen van de Handelingen — gehouden, getuigende van veel goeden wil, maar die tot niets hebben geleid en ook tot niets konden leiden wegens den financieelen toestand van het moederland, die krachtige hulp aan de kolonie uitsluit. Tóch gelooven wij dat voortgaan op den tot nu gevolgden weg het moederland meer geld zal kosten dan krachtige hulp *nu*.

Bij de behandeling in de Tweede Kamer van de Surinaamsche begrooting voor 1921 — 10 Februari 1921 — zeide de oud-Gouverneur Lely aan het slot eener interessante rede: „Ik wil nog een stap verder „gaan en verklaren, dat, indien er ondernemende kapi„talisten zouden zijn, die bereid waren, om het risico „van een goed ingerichte suikeronderneming in Suri„name gedeeltelijk te dragen, ik van meening ben, dat „er alle aanleiding zou bestaan voor de Regeering, om „een dergelijke onderneming op krachtige wijze tege„moet te komen. Dit zou bijv. kunnen geschieden door „de vereischte gronden op zeer billijke voorwaarden „uit te geven, door het nemen van aandeelen in zulk „een onderneming, wellicht met de bepaling, dat het „overige kapitaal preferent is voor een bepaalde rente, „enfin, door vele middelen, die kunnen strekken om het „particuliere kapitaal te prikkelen, om zijn geld niet „alleen in onze Oost, maar ook in de West te steken „in de suikercultures."

Zou het denkbeeld van Dr. Lely niet uitvoerbaar zijn zelfs in deze benarde tijden? Ons is ter oore gekomen dat een zeer machtig handelslichaam, zoekende naar terrein buiten Java voor groote suikerondernemingen geweifeld heeft tusschen Suriname en Cuba. Heeft de Regeering de gelegenheid aangegrepen om de schaal ten voordeele van Suriname te doen overslaan? In hooge mate zou het toch te betreuren zijn, indien deze kans voor Suriname verloren ging.

Eenige groote, moderne suikerfabrieken, gebruik makende van de moderne landbouwmethoden en Suriname zou spoedig in beteren doen geraken.

In 1890 was het subsidiecijfer gedaald tot *f* 16155; in 1898 bedroeg het *f* 20337. Bij een nieuwen opbloei van den landbouw zou deze toestand kunnen terugkeeren en dan ware elke splitsing van de begrooting overbodig.

Om nu terug te keeren tot de vergadering van 8 April: Verreweg de belangrijkste rede was die van den heer IJzerman. Zijn uitvoerig betoog betreffende de Corantijnkwestie was voortreffelijk gedocumenteerd en bij het lezen daarvan dachten wij: hoe zal de Minister daarop reageeren? Welnu, voor de zooveelste maal werd het spel van kat en muis herhaald, maar de muis was ongetwijfeld de Minister. Het antwoord van Zijne Excellentie *was er geheel naast*. Op de vragen van den heer IJzerman is niet geantwoord.

Voor de zooveelste maal is het gebleken dat de

Regeering iets te verbergen heeft, een blunder van een vorige regeering waarmede men niet voor den dag wil komen. Reeds vele jaren houdt de Regeering deze houding vol en de Tweede Kamer heeft niet de flinkheid daaraan een einde te maken. Wij hopen dat de Eerste Kamer eerlang den Minister nogmaals aan den tand zal voelen en zich niet voor de zooveelste maal met een kluitje in het riet zal laten sturen.

Zooals wij reeds in een vorig nummer opmerkten, bij de bespreking van de Memorie van Antwoord, zijn wij bij deze begrooting een stap vooruit gekomen: De Minister heeft — natuurlijk in overleg met zijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken — niet op oud-diplomatieke wijze, maar *onbewimpeld* de beruchte bewering aangaande het bezit van de Corantijn van Minister de Marees van Swinderen *gedesavoueerd*. De volgende stappen zullen den Minister wel afgedwongen worden.

De heer IJzerman heeft niet gerepliceerd. Wij kunnen ons best begrijpen dat hij er tegen opzag de vele onjuistheden in het antwoord van den Minister te ontrafelen.

Zeer belangrijk was ook de rede van den heer Gerritsen, ook in verband met hetgeen wij hiervoren aanhaalden uit de rede van Dr. Lely van 10 Februari 1921.

De heer van Gijn heeft het bekende voorstel-Bos tot splitsing van de begrooting in bescherming genomen tegen hetgeen de commissie-Staal daartegen heeft aangevoerd. Wij hadden gaarne gezien dat de spreker ook de bezwaren door den oud-Gouverneur Lely geopperd in zijne rede van 8 Februari 1912 in de Eerste Kamer (Handelingen blz. 374 en 375) onder de oogen had gezien. Ons wil het voorkomen dat die bezwaren nog nergens weerlegd zijn.

* * *

Van geachte zijde ontvingen wij een mededeeling uit „The Lousiana Planter" van 8 Maart j.l. over een nieuw soort bacove, de „Robusta" genaamd, waarmede op Jamaica proeven genomen zijn.

In gaten geplant, waaruit zieke planten waren verwijderd, zouden ze immuun gebleken zijn voor de Panamaziekte. Sir Francis Watts zeide omtrent de proeven:

„if the work was continued there would be a new kind of banana suitable for all kinds of trades."

Men zal goed doen in Suriname het oog op deze zaak te houden.

* * *

Oud-Gouverneur Staal heeft op 10 April in een bijeenkomst, belegd door de Rotterdamsche afdeeling van de vereeniging Mercurius, een lezing met lichtbeelden gehouden. Van de interessante lezing gaf de N.R.Ct. van 11 April, Ochtendblad C, een verslag. De voorzitter der afdeeling Mercurius bracht den heer Staal dank en bood hem namens die afdeeling een bedrag aan voor Bethesda, waarvan de heer Staal bestuurslid is.

* * *

Op Hemelvaartsdag, 29 Mei, zal te Rotterdam de jaarvergadering der Ned. Zend. Vereeniging worden gehouden. Des middags zal de heer Staal spreken over het zendingswerk der Broedergemeente in Suriname.

* * *

Aangezien de Gouverneur van Suriname Baron Heemstra, van Juli tot en met Dec. 1924 met verlof in Nederland zal vertoeven, en zijn vervanger, mr. Rietberg, vermoedelijk eveneens met verlof uitlandig zal zijn, wordt mr. Nysingh, lid van den Raad van Bestuur en Procureur-Generaal in Suriname, genoemd als vervanger van den Gouverneur tijdens diens afwezigheid.

Curaçao.

Het Curaçaosche Muntstelsel.

III.

Deze zaak blijft belangstelling trekken.

Er is eene vergadering geweest van voorzitter en directeuren der Curaçaosche bank, waarin de heer C. S. Gorsira J. P. Ezn., die het eerst in den Kolonialen Raad dit onderwerp ter sprake bracht, eene uitvoerige rede heeft gehouden.

Zijne bedoeling verduidelijkende zei spreker:

„Het heeft mij eenigszins bevreemd te hooren de bewering, dat ik ons muntstelsel los wil scheuren van het Nederlandsch Courant, dat hier sedert de invoering stabiliteit heeft gebracht in koersen en daarna uitstekend gewerkt heeft. Men vergeet, dat bij de wijziging van het muntstelsel uitdrukkelijk is ingevoerd de Nederlandsche gulden met goud als basis en dat, om er toe te geraken, toen over en weer alle schuldverbintenissen met zes percent zijn gereduceerd. De basis van ons muntstelsel is dus goud. Ik heb uitdrukkelijk gezegd, dat „wordt thans tevens verklaard, dat de Curaçaosche gulden gelijk staat met den Nederlandschen gulden goud — hetgeen trouwen de bedoeling is geweest toen — en dat alle verbintenissen geacht worden te zijn aangegaan in Nederlandschen gulden goud — wat ook trouwens het geval is — dan is daarmede alles verholpen."

Als ik u er even aan herinner, dat ik indertijd, om het oude wankelende Curaçaosch Courant terug te brengen tot Nederlandsch Courant, dat toen goud tot basis had, voor een der banken hier zelf de rekeningen met 6 percent heb gereduceerd en de boeken omgewerkt heb, dan, — gij zult het met mij eens zijn — kan bij mij geen twijfel bestaan, dat de schuldverbintenissen hier zijn en worden aangegaan met het nieuwe stelsel als basis, waarbij is bepaald de waarde van een Amerikaansch twintigdollar goudstuk op Gulden 49 en de waarde van een oude Spaansche gouden *onza* op fls. 38.65."

Het is noodig, dat het Hollandsch zilver uit het verband van ons muntstelsel wordt gelicht; de invoer daarvan moet worden verboden.

Ter voorkoming van clandestienen invoer van zilver moet het hier in omloop zijnd zilvergeld vervangen worden:

a. door bons van ƒ 2.50; ƒ 1 en ƒ 0.50 door de Curaçaosche Bank uit te geven;

b. *door Curaçaosche munten van dezelfde waarden.*

Uitvoerig heeft spreker vervolgens becijferd, dat de Curaçaosche betalingsbalans gunstig moet zijn met een surplus van ongeveer ƒ 440.000.— en dit ook in de eerstvolgende jaren wel zal blijven. Daalt de Nederlandsche gulden daarentegen tot bijv. ƒ 0.80 goud dan zal Curaçao ineens komen te staan voor een tekort van ƒ 1.100.000.—.

De heer Gorsira eindigde zijn beschouwingen aldus:

„Zal de Nederlandsche wetgever door niet toepassing van den voorgestelden preventieven tijdelijken maatregel Curaçao aan het dreigend gevaar blootstellen ter wille van het betrekkelijk onbelangrijk verschil in de overmaking van subsidie of uit sentimenteele overwegingen? De billijke, verstandige, royale Nederlandsche wetgever, die wij uit onze geheele geschiedenis kennen, is nog niet ontaard tot een kleingeestig en bekrompen wetgever, hoe ook de nood hem dwingt tot zuinigheid.

Men beseffe ook, dat op den Curaçaoschen wetgever de verplichting rust, als straks de huishoudelijke begrooting hem wordt voorgelegd, met ernst die te onderzoeken en aan te geven, waar ook hier bezuinigingen kunnen worden toegepast, die de subsidie tot een minimum reduceeren. De Curaçaosche wetgever zal zijn stem niet onthouden aan billijke voorstellen, die de inkomsten zullen doen stijgen.

Als een beroep worde gedaan op de elementen, die gewicht leggen in de schaal onzer betalingsbalans, men trede als één man voor en verklare het zijne bij te willen dragen om de schuldenlast van het Moederland te verlichten. Er is dan geen plaats voor „slackers"."

Eenige dagen later heeft er op uitnoodiging van de Curaçaosche Bank een gecombineerde vergadering plaats gehad van de Curaçaosche Bank met den Voorzitter van den Kol. Raad, id. van de Kamer van Koophandel en Nijverheid en de Directeuren van de Cur. Petr. Mij., de K. W. I. M., de Maduro's Bank, de Holl. Bank voor West-Indië, de Cur. Handel-Mij. en de Voorzitters van de Cur. Hypotheekbank en van de Spaar- en Beleenbank.

Het doel dezer Verg. was de opinie dezer personen en instellingen te vernemen in zake het bedreigd muntstelsel, ten einde een rapport van advies ter dezer zake uit te brengen aan het Bestuur onzer Kolonie.

De volgende week hopen wij de „oplossing" van den heer A. G. Statius Muller mee te deelen.

Begrootingen.

Voor ons ligt de ontwerp-begrooting voor 1925 met een belangrijk verslag over den geldelijken toestand van Curaçao. Wij moeten een bespreking aanhouden.

Inmiddels heeft de 2e Kamer de begrooting voor 1924 aangenomen. Wij wachten op de Handelingen, alvorens wij iets over de besprekingen meedeelen. Voor ditmaal alleen dit overzicht uit een onzer dagbladen:

„Toen was Curaçao aan de beurt.

De heer IJzerman hield weer zijn jaarlijksche redevoering en ook mej. van Dorp mengde zich met den dollarkoers in 't debat.

De Kamer was zoo goed als leeg.

Zóó werd ook deze begrooting afgedaan. Wij mogen er over zwijgen."

Scheepvaartbeweging.

Zondag 2 Maart l.l. was een dag van druk havenver-

keer, zooals tot nu toe nog maar zelden of nooit is voorgekomen, schrijft de *Amigoe di Curaçao.*

Dien dag kwamen binnen:

1 Spaansche boot: de *Leon XIII.*
2 Amerik. booten: de *Caracas* en *Maracaibo.*
3 Amerik. torpedojagers: *Humphreys, Kane* en *Hopkins.*
2 Duitsche booten: *Eupatoria* en de *Waltraut Horn.*
4 Hollandsche: de *Amsterdam* en de *Haarlem, Barall* en *Juanita.*
1 Olieboot van de *Isla*: de *Saloe.*

13 stoombooten, bovendien nog 2 gouletten, terwijl dien dag vertrokken:

3 Hollandsche stoomschepen: *Mariquita, Amsterdam, Haarlem.*
4 Amerikaansche: *Maracaibo, Caracas, Merida* en *Tachira.*
1 de Spaansche: *Leon XIII.*
1 de Duitsche: *Eupatoria.*

9 stoombooten.

Bovendien lagen dien dag nog in de haven:

1 Fransche boot *Haza*, de 3 Hollandsche: *Carna, Amazone* en de *Brion.*
1 Amerikaansche: de *Bolivar.*

5 Stoombooten.

In het geheel waren er dus dien dag 21 verschillende stoombooten in de haven.

Van het s.s. *Amsterdam* meldt het blad nog:

Dit schip toebehoorende aan de Kon. Ned. Stoomboot Maatschappij en varende in de Zuid-Pacific-Lijn van den Kon. W. I. Maildienst, heeft een lengte van 494 voet over alles, meet 10.874 B.R.T. en had bij vertrek van hier gemiddeld 33 voet diepgang.

Het schip had, behalve de voor de reis benoodigde hoeveelheid bunkerolie, 14.600 gewichtstonnen lading aan boord.

Voor zoover ons bekend is dit schip, wat tonnemaat en diepgang betreft, het grootste, dat ooit de haven van Willemstad heeft bezocht.

Voortaan zullen alle booten der K. N. S. M. van de Zuid-Pacific-Lijn, Curaçao geregeld aanloopen om olie te bunkeren.

Vrijdag 7 Maart l.l. kwam, zooals aangekondigd de toeristenboot *Orca* van de Royal Mail Steam Packet voor de haven. De boot lag al met den kop gericht naar de haven om binnen te stoomen. Doch in plaats daarvan bracht de loods Beaujon de boot naar Caracasbaai. De vorige maand bij de eerste komst van de *Orca*, werd de boot door loods H. van der Hoeven binnengebracht.

Het ontschepen van zooveel passagiers door middel van een paar pontjes en motorbootjes gaf natuurlijk zeer veel vertraging en oponthoud.

Voor zeer velen is het gewis een groote teleurstelling geweest, en mogelijk ook wel een schadepost. Laten we hopen, dat de *Empress of Britain*, die a.s. Maandag komt, ons minder teleur zal stellen.

Kon. West-Indische Maildienst.

Aan het jaarverslag over 1923 van den Koninklijken West-Indischen Maildienst ontleenen wij: De gang van zaken was nog weinig bevredigend; hoewel het vervoer grooter was. De vrachten waren evenwel opnieuw belangrijk lager dan in 1922. Het eindresultaat is iets minder ongunstig dan in 1922. Toch wordt ook ditmaal voorgesteld een gedeelte van de reserve voor afschrijvingen op schepen en andere eigendommen te bestemmen. En uitkeering van dividend kon ook thans nog niet plaats hebben.

Personalia.

In plaats van den heer C. van Roggen is tot garnizoenscommandant benoemd de heer J. C. de Ridder, Kapitein der infanterie O. I. L., die in Mei zijne bestemming hoopt te volgen.

Met de *Crijnssen* is de administrateur van financiën, de heer A. B. J. Prakken in Nederland teruggekeerd.

De Fransche Kabel.

Ter nadere regeeling van de overname van den Franschen Kabel door de All-America Cable Cy vertoefde op Curaçao de heer Ernest Cummings, vice-president dier Mij. Hij is nu in Caracas om over die zaak met de Regeering van Venezuela te onderhandelen, waarna hij hier weer terugkomt om ook met het Bestuur onzer kolonie in overleg te treden. Het is zoo goed als zeker, dat de tarieven belangrijk zullen verlaagd worden. Ook zal het materiaal van de kabel, dat al de gebreken van den ouderdom vertoont, grondig hersteld en verbeterd worden. (*A. d. C.*)

Uit den Verren Vreemde.

Het chalifaat.

Prof. dr. C. Snouck Hurgronje heeft in de N.R.C. van 27, 28 en 29 Maart de beteekenis van het chalif[aat] besproken. Reeds de vorige week hadden wij aan [dit] stuk 't een en ander willen ontleenen, maar de beper[kt] beschikbare plaatsruimte noopte ons tot uitstellen. [De] gebeurtenissen in de Mohamedaansche landen blij[ven] echter met toenemenden aandrang om voorlichting [vra]gen ten opzichte van de chalifaatkwestie; wij ge[ven] daarom ditmaal voorrang aan de leer, boven de verm[el]ding der feiten van den dag.

Wij hopen, daar de coupures in de mededeelingen [en] beschouwingen, aan de waarde van het stuk van [den] geleerden schrijver niet veel afbreuk te doen, of b[e]nog, door de erkenning van het onvolledige aan te [zet]ten tot het willen lezen van de artikelenreeks zelf.

De chalief geen geestelijk hoofd der Mohammedan[en].

De laatste berichten uit Angora, Constantinopel [en] verder West-Azië brengen vele pennen in beweging. [Na] enkele maanden (November 1923—Maart 1924) mo[est] de laatste Sultan-Chalief uit het huis der Osmanen [Wa]hidoeddin Mehmed VI Turkije ontvlieden om, eerst [te] Mekka, daarna te San Remo na te denken over de [ver]gankelijkheid van wereldsche glorie, zag zijn tot „ge[es]telijk” gezag beperkte opvolger, de Chalief Abd[oel]medjid, zich genoodzaakt, die waardigheid neer te l[eg]gen en met zijn gezin en zijne bloedverwanten n[aar] Zwitserland de wijk te nemen, liet Hoesein, de Gro[ot]sjerief van Mekka, sinds bijna acht jaren Koning v[an] West-Arabië, zich zijne uitroeping, in Transjordanië, [tot] chalief welgevallen, betoogde men in Egypte en Brits[ch]-Indië tegen al die beslissingen en vroeg men zich [in] Europa af: „wat moet er nu van de Moslimsche wer[eld] terechtkomen?” De waardeering van de aangeduide f[ei]ten en de voorloopig gemaakte gevolgtrekkingen ga[at] soms ver bezijden de werkelijkheid doordien zek[ere] fundamenteele gegevens steeds opnieuw in het verge[t]boek raken. Op enkele hiervan willen wij nogma[als] trachten de aandacht te vestigen.

Tegenover de telkens weer opduikende dwaling, [dat] de chalief het geestelijke hoofd der Mohammedanen, [een] soort van Moslimsche paus zou zijn, zij dan herin[nerd] dat de Moslimsche gemeenschap, de Mohammedaansc[he] kerk om het eens Westersch uit te drukken, in de ru[im] dertien eeuwen van haar bestaan maar één geeste[lijk] hoofd heeft gehad; dit was Mohammed, de Profeet, [de] Bode Gods, de overbrenger van Allah's openbaring[en], uit welke de geloovigen datgene ontleenden, wat [zij] noodig hadden aan regelen om hun leven en denken te richten naar Allah's wil. Behalve overbrenger de[r] orakels werd Mohammed natuurlijk en van zelf ook [de] authentieke verklaarder van Gods woorden, en, daar [die] verklaring feitelijk meestal vermeerdering en aan[vul]ling in zich sloot, kan men den Gezant Gods terecht [te]vens geestelijk hoofd der door hem gestichte geme[ente] noemen. Hij werd als zoodanig beschouwd bij zijn lev[en], maar nog veel meer, in met den loop des tijds toenem[en]de mate, na zijn dood.

In den Qorân wordt nergens gesproken van of ge[zin]speeld op voortzetting van Mohammeds werk door [één] persoon.

Zooals Mohammed bij zijn leven in werkelijkheid [de] bode Gods en het geestelijke hoofd van Allahs geme[ente] was geweest, zoo bleef hij de laatstgenoemde functie, [naar] de verbeelding der Mohammedanen, uitoefenen ge[ruu]men tijd na zijn dood.

Dat niemand bij Mohammeds verscheiden in 632 n. [C.] zich verstoutte om zijn werk als Godsgezant voor[t te] zetten, begrijpt ieder, die ook maar oppervlakkig met [de] biographie van den Profeet vertrouwd is; maar ook [de] gedachte om, na zijn dood, zijn functie als geestelijk [lei]der der gemeente aan één persoon of aan een college [over] te dragen, is bij niemand opgekomen. Men beruste [in] zijn ontijdig en onvoorbereid heengaan, en liet h[em], als bij stilzwijgende overeenkomst, voortspreken [ook] nadat zijn mond sinds lang gesloten was.

De tijd kwam echter, dat dit niet langer aanging. [De] massa der fictieve overleveringen kon niet onbep[erkt] blijven toenemen, en de nieuwe vraagstukken, die [op]lossing eischten, werden van dien aard, dat niem[and] zich meer kon diets maken, dat Mohammed ze opge[lost] of zelfs ook maar gekend had. De behoefte ontwa[akte] aan een gezaghebbend orgaan, dat nog leefde en b[ij] leven en dat men steeds over alle gewichtige levensv[ra]gen kon raadplegen.

Deze behoefte heeft hare bevrediging gezocht en [ge]vonden, niet in de aanwijzing van persoon of colle[ge], die de taak zouden overnemen, welke Mohammed bij [illegible]

...en had vervuld en na zijn dood nog lang schijnbaar ...s blijven vervullen, maar in de aanvaarding van de ...r der onfeilbaarheid van de Moslimsche gemeen...ap als geheel. Daarop liet men ten slotte het geheele ...sel berusten. Als organen van die onfeilbare kerk ...den de schriftgeleerden, die door de publieke opinie ... betrouwbaar werden gestempeld. Ieder Mohamme...n, die het weten wil, kan vernemen, welke werken ...vroegere schriftgeleerden door hunne betrouwbaar...d en bruikbaarheid den tand des tijds hebben getrot...rd, welke van de levende deskundigen hij met ver...uwen over vragen van geloof of wet mag raadplegen. ...ze bevoegdheid heeft zich echter nooit in een tastbaar ...haam, concilie, synode of hoe ook genaamd, en nog ...l minder in een bepaald persoon geconcentreerd. ...rschil van inzicht tusschen de samenstellende deelen ...n het als geheel onfeilbaar lichaam de kerk is dan ... uitdrukkelijk toegestaan en wordt als een zegen ...s aanvaard.

...eze herinnering aan eenige hoofdzaken uit de ge...iedenis der grondslagenleer van den Islâm zal het ...sef kunnen verlevendigen, dat er in dezen godsdienst ...oit, na Mohammed's dood, plaats geweest is voor een ...estelijk hoofd, dat bevoegd geacht werd om dogma's ...te kondigen of te verklaren, of om de door Allah ge...ven wet — die het geheele leven in zijn volsten om...ang regelde — uit te leggen of aan te vullen, en dat ...n dus dwaalt, wanneer men den chalief voor het ...estelijk hoofd der Mohammedanen aanziet.

Het chalifaat eene politieke instelling.

Toch beteekent chalief niets anders dan opvolger of ...dehouder, vervanger, en de chaliefen noemen zich ...drukkelijk „opvolgers van den Godsgezant." Moham...d, de Bode van Allah, het geestelijk hoofd zijner ge...ente, was namelijk in de tweede helft van zijne pro...sche werkzaamheid, na zijne emigratie uit Mekka ...r Medina, na de Hidjrah, bovendien bestuurder en ...hter, tevens legerbevelhebber van het door hem ge...chte rijk. Alleen in deze hoedanigheden heeft hij op...gers gehad, die dan ook met den titel „bevelhebber ... geloovigen" worden aangesproken en later ook met ...n naam van „voorganger" worden aangeduid. Het ...alifaat werd uit den drang der politieke omstandig...den onmiddellijk na Mohammed's dood geboren. Aan...kelijk aarzelde men: geen woord van Allah noch eene ...schikking van Zijnen Gezant bepaalde, dat ook na ...hammed de gemeente in politieken zin één zou blij...n, onder éénhoofdig gezag. Maar alle particularisti...che neigingen werden spoedig tot zwijgen gebracht, ...at men inzag, dat de door Mohammed gestichte staat ...onder krachtig, doelbewust bestuur in zeer korten tijd ...n onder moest gaan. De vooraanstaande mannen te ...edina beslisten onverwijld, dat de functies van Mo...mmed, welker aard zich niet tegen vervulling door ...deren verzette, in éénen man vereenigd zouden blij...n, en zij dwongen voor dit inzicht, voor hunne aan...ijzing van den eersten chalief en voor hunne omschrij...ng van diens taak, de gehoorzaamheid der massa van ... geloovigen of aan Mohammeds gezag onderworpenen

Hiermee wordt niet geloochend, dat het chalifaat in...m met den godsdienst verbonden was. De Mohamme...aansche gemeenschap is godsdienstig van oorsprong ... van aard. De chalief had naar binnen Allah's wet te ...ndhaven, naar buiten Allah's rijk uit te breiden naar ...rmogen. Maar zelfs aan de eerste vier chaliefen, wier ...rtigjarigen regeertijd men later sterk heeft geïdeali...erd, die men, in tegenstelling met hunne opvolgers, ...rne als modellen van Mohammedaansche vroomheid, ...als heiligen voorstelt, zelfs aan hen heeft men geener...wetgevende competentie, geen persoonlijk gezag als ...rklaarders der wet toegekend.

Daarna werd het chalifaat, dat tot dusver vergeleken ...n worden met het presidentschap eener theocratische ...publiek, zoo iets als een constitutioneel vorstendom, ...ks troon negentig jaren lang door leden van hetzelf...geslacht (de Omajjaden) bezet bleef. Damaskus was ...die negentig jaren de hoofdstad van een Arabisch...ohammedaansch rijk, dat zich geen geringer politiek ...aal stelde dan de geleidelijke onderwerping van de ...heele menschheid. De Omajjaden hadden zich echter ...zonder oppositie van het opperstaatsgezag meester ...akt; van den aanvang af hadden zij te strijden ...en openlijken en geheimen tegenstand van concur...enten, en, al waren deze allen Arabieren, bij de vor...ing hunner partijen deden zich al spoedig ook de ...langen van aan den Islam onderworpen volken van ...nder ras gelden. In den politieken strijd, die wel vaak ... godsdienstige leuze gevoerd werd, maar die toch ...wezen neerkwam op eenen kamp om het opper...zag, moesten de Omajjaden in 750 n. C. wijken voor ... Abbasieden, afstammelingen van Mohammeds oom Abbas, die vervolgens vijf eeuwen lang als chaliefen te Bagdad resideerden. Resideerden, niet regeerden; want al spoedig bleken de bestuursmiddelen waarover men beschikte, niet voldoende om de politieke eenheid van een rijk, dat zijne Westelijke grens in Spanje, zijne Oostelijke in Centraal-Azië had, te bewaren.

Zelfs te Bagdad kwam de feitelijke heerschappij in handen van generaals, later van sultans, die het Chalifaat niet afschaften, maar met behoud van zekeren uiterlijken glans tot werkeloosheid doemden.

Reeds twee en een halve eeuw na zijn geboorte was het chalifaat geheel machteloos geworden: een monumentaal symbool van de staatkundige eenheid der Moslimsche gemeenschap, die korten tijd bestaan had en welker herleving sommigen van de toekomst bleven hopen, al gaf men reeds spoedig toe, dat zulk eene herleving zonder mirakel ondenkbaar was.

Toen derhalve in 1258 n. C. de Mongolenstorm Bagdad verwoestte en de bereikbare leden der Abbasiedenfamilie uit den weg ruimde, was dit wel voor de centrale landen van den Islâm eene ontstellende gebeurtenis, maar voor de Mohammedaansche gemeenschap was het geen onherstelbare slag. Mocht nu al de laatste schijn van politieke eenheid der rechtzinnige Moslims vernietigd zijn, geestelijke belangen kwamen hierbij niet in het gedrang. Eén geestelijk hoofd had de gemeente niet meer bezeten, sinds Mohammed in 632 n. C. het aardsche leven verliet.

De functies waarvoor het chalifaat in het leven geroepen was, waren in de 13e eeuw al sinds lang óf overgegaan op de verschillende vorsten der Mohammedaansche rijken, óf niet meer voor uitoefening vatbaar. Het project van wereldverovering werd na den stormloop van de eerste eeuw al spoedig opgeborgen en diende voortaan nog slechts om de gezindheid der belijders van den Islâm tegenover de buitenwereld te bepalen en samenwerking met niet-Moslimsche gemeenschappen te bemoeilijken.

Van het midden der 13de tot het midden der 16e eeuw kan men in den vollen zin der woorden zeggen, dat de Moslimsche wereld het zonder chalief gesteld heeft, en zelfs, dat het grootste deel der Mohammedaansche gemeente het gemis niet eens bemerkte. Egypte vormde slechts in schijn eene uitzondering. Zelfs al neemt men de echtheid der afstamming van den derwaarts gevluchten prins, die zich voor een aan het Bagdadsche bloedbad ontkomen Abassiede uitgaf aan, dan kan men toch in de verheffing van dezen vluchteling en van diens nakomelingen tot de waardigheid van chalief door de slavensultans van het Nijldal niets anders dan eene ijdele vertooning zien.

Volgens den maatstaf der minst politiek aangelegde schriftgeleerden heeft dus het chalifaat slechts dertig jaren geleefd. Wie meer met de feiten dan met de theorie rekent, zal dit leven op twee à drie eeuwen schatten die dan nog door vier of drie eeuwen van schijnbestaan worden gevolgd. Zonder de staatkundige eenheid van den eersten tijd en zonder het grenzenloos eerzuchtige politieke programma, waarmee de Islâm zijn tocht door de wereld begon, had het chalifaat dan ook eigenlijk zijne reden van bestaan verloren.

Toch zou het in den loop der zestiende eeuw nog eens herleven; niet om in eene door de Mohammedaansche wereld gevoelde behoefte te voorzien, maar omdat een nieuw opgekomen, roemrijk vorstenhuis de verleiding niet kon weerstaan, zich met den hoogsten titel te tooien, die ooit na den Godsgezant onder de Moslims gevoerd was, een titel, die meer dan eenige andere aan het grootsche politieke verleden van den Islâm herinnerde en tevens de nooit geheel gedoofde stoute politieke aspiraties van dat verleden opnieuw deed opvlammen.

(Slot volgt).

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

De *jaarlijksche algemeene vergadering* van de Vereeniging „Oost en West", afdeeling 's-Gravenhage, zal plaats hebben op *Zaterdag 26 April 1924*, des namiddags om $2^1/_2$ uur, in het gebouw Heulstraat 17.

's-Gravenhage, 7 April 1924.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Rotterdam.

Van *12 tot 22 April 1924* wordt in de lokalen van den Rotterdamschen Kring, Eendrachtsweg 12, te Rotterdam, eene *tentoonstelling* gehouden *van teekenin-*

gen, door Dr. H. P. Berlage gedurende zijn Indische reis vervaardigd.

Leden van „Oost en West", afdeeling Rotterdam, hebben tot deze tentoonstelling toegang.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

HOOFDBESTUURSVERGADERING

op 3 Mei e.k., des voorm. te 11 uur, in het gebouw Heulstraat 17.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen. (Zie K.W. van 8 November '23, No. 45).
3. Besprekingen in verband met de agenda der Algem. Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING

op 3 Mei e.k., des namiddags ten 2 ure, in Restaurant „De Twee Steden", Buitenhof, alhier.

1. Opening.
2. Notulen. (Zie K.W. van 28 Juni '23, No. 26).
3. Jaarverslag, Rek. en Verantw. '23 met rapport Comm. v. Verificatie en begrooting 1924. (Zie K.W. van 3 April '24, No. 14).
4. Benoeming Comm. v. Verificatie, Rek. en Verantw. 1924.
5. Voorziening vacatures H.B.
6. Voorstellen afdeelingen Haarlem en Utrecht.
7. Bepalen plaats volgende Algem. Vergadering en vaststellen tijdstip.
8. Rondvraag en Sluiting.

N.B. Na afloop dezer vergadering zal, om half vier, eene bijeenkomst gehouden worden voor leden en genoodigden ter herdenking van het 25-jarig bestaan der Vereeniging, na afloop waarvan gelegenheid bestaat tot aanbieding van gelukwenschen aan het Bestuur.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Aan H.H. Secretarissen en Penningmeesters (c.q. Secretarissen-Penningmeesters) der afdeelingen.

Van eenige afdeelingen worden de jaarverslagen, of de verslagen van den financieelen toestand, dan wel beide stukken, alsnog ingewacht. (Zie art. 5 Huish. Reglement).

Met het oog op de publicatie in het Koloniaal Weekblad wordt toezending verzocht.

De Secr.-Penningm. der Vereeniging.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

R. Oostingh, Sarphatistraat 181, Amsterdam, als Gouvernementsarts bij den B. G. D.

D. van Veen, Kleverlaan 157, Haarlem, als onderwijzer 2de klasse bij het O. E. L. O.

Mej. A. Nortier, Antonie Heinsiusstraat 32, Den Haag, als onderwijzeres 2de klasse bij het O. E. L. O.

Mej. H. P. Njio Kik Tjien, Laan v. Meerdervoort 407, Den Haag, als controleur 2de klasse bij den P. T. en T.-dienst.

J. H. P. de l'Ecluse, Ahornstraat 38, Den Haag, als tijdelijk adjunct-accountant bij den dienst der belastingen.

MET VERLOF IN NEDERLAND AANGEKOMEN INDISCHE AMBTENAREN.

J. Floris, Ingenieur bij de S.S., te Den Haag, Wenckebachstraat 40.

F. A. Wolff, Ambtenaar 4e klasse In- en Uitvoerrechten, te Den Haag, Gr. Hertoginnelaan 280.

Mej. Mr. A. M. L. Lange, Subst. Off. van Justitie te Soerabaija, Den Haag, p/a. N.H.M.

Mevr. L. S. Broeder geb. Hermann, Controleur 2de kl. P. T. T., Den Haag, p/a. Borneo-Sumatra Handel-Maatschappij, Cornelis de Wittlaan.

C. C. A. A. von Stein, Politieopziener 1e klasse, te Den Haag, 2de Sweelinckstraat 111.

J. C. P. Mossel, wnd. Tijd. Commies van de Belastingen te Batavia, te Voorburg, Koninginnelaan 54.

G. W. Bruinsma, Onderwijzer, te Den Haag, Helenastraat 1.

H. G. Koot, Politieopziener 1e klasse, te Den Haag, van Speykstraat 55.

A. Th. van der Zon Brouwer, Architect B. O. W., te Den Haag, Frankenslag 87.

K. F. Taschner, 2de Werktuigkundige bij de Go[...] Marine, te Den Haag, 2de Sweelinckstraat 111.

G. de Vries, Onderwijzer 3de klasse, te Rotterd[...] Speitstraat 13.

C. Heyer, Ambtenaar bij het Volkscredietwezen, te [...] Haag, Noord West Buitensingel 11.

Mevr. F. de Waard geb. Nijssen, controleur 2de kl[...] P. T. T. te Hilversum, Gerard Doulaan 5.

A. N. Heyman, Algemeen Ontvanger, te Den Haag, [...] Kinsbergenstraat 124.

P. R. Verbeek, Hoofdpolitieopziener, te Rotterdam, [...] van Vuchtstraat 23a.

J. Potjewijd, Ambtenaar t/b. Dep. van Financiën, Den Haag, Rembrandtstraat 111.

J. C. Risseeuw, Onderwijzer der 3de klasse, te Ab[...]serdam.

E. Helling, wnd. Adjunct Ontvanger, te Den Haag, B[...]laan 320.

C. Gerber, Secretaris der Immigratiecommissie te So[...]baija, te Heelsum p/a. Mevrouw J. Gerber.

J. Jutte, Hoofdbeheerder bij het bedrijf der haven [...] Soerabaija, te Lochem p/a. J. van Asperen.

Mutaties van 9 tot 16 April 1924.

Nieuwe leden.

P. de Jongh, 2de Jan van der Heijdenstr. 8, Ams[...]dam, f 10.—.

W. Bueno de Mesquita, oud Kapitein O.-I. L., Weter[...]kade 99, Den Haag, f 5.—.

D. Edersheim, Bankier, Laan Copes v. Cattenburch [...] Den Haag, f 5.—.

H. M. J. Janssen, Notaris, Alexanderstraat 9, Den H[...] f 5.—.

C. F. A. Jonkers, „De Drie Papegaaien", Schouwweg [...] Wassenaar, f 5.—.

D. Rempt, Arts, Laan Copes v. Cattenburch 36, [...] Haag, f 5.—.

P. J. Tuyter, 1e machinist s. s. „Kentjong", te Pa[...] f 5.—.

Th. Klusman, Administrateur der onderneming „S[...]kaboemi" bij Paree, f 5.—.

R. van der Zijl, Den Haag, van Boetzelaerlaan 186, f [...]

Contributieverhooging:

Dr. O. A. Peters, 2de Const. Huygensstraat 73, Ams[...]dam van f 2.50 op f 5.—.

Afschrijven:

Oei Kiauw Pik, student, Amsterdam, Ferdinand [...]straat 113.

Adresveranderingen:

P. Boeken, van: Medan, naar: Amsterdam, Ruy[...]straat 119, f 5.—.

J. J. Leijs, van: Paramaribo, naar: Amsterdam, C[...]seestraat 27 II, f 5.—.

A. B. J. Prakken, van: Curaçao, naar: Amsterdam, [...] B. J. Prakken, Sarpathipark, f 5.—.

Dr. A. N. Barend, Geneesheer, van: Amsterdam, [...]ringplein 11, naar: Paramaribo.

J. A. R. Avis, Amsterdam, van: Cornelis Schuytstra[...] naar: 1e Weteringplantsoen 14.

Mevr. J. E. van Oeveren, geb. van Schaik, Utrecht, [...] F. C. Dondersstraat 21 naar: Hobbemastraat 7.

S. Kamminga, Arts, van: Bandoeng, naar: Den H[...] Koningin Emmakade 193, p/a. Ir. F. Hoekstra, f 5[...]

C. A. Fock, oud Kap-Luit. ter Zee, van: het Buiten[...] terug naar: Den Haag, Stadhoudersplein 120.

Dr. D. F. Scheurleer, Den Haag, van: Laan v. Meer[...]voort 53F, naar: Carnegielaan 16.

Mr. L. Tobi, van: Den Haag, Marconistraat 54, na[...] Noordwijk a/Zee, Oude Zeeweg 76.

A. A. Boom, van: Curaçao, naar: New-York, 25 Br[...]way, c/. Royal Netherlands West-India Mail.

M. Duijster, Militair Apotheker 1ste kl., Weltevre[...] van: Javastraat 57a, naar: Oude Tamarindelaan [...]

J. E. Romswinckel, Divisie Comdt. Gew. Politie te [...]dan, van: Julianastraat 53, naar: Jan Ligthartla[...]

N. W. Pel, Gep. Kapitein O.-I. L., van: Apeld[...] Vijfspronglaan 15, naar: Twello.

Mej. J. L. Huisken, Haarlem, van: Ruychhaverstra[...] naar: Statenbolwerk 8.

E. Vonck, van: Den Haag, Stadhoudersplein 12, na[...] Huize „Houtrust" te Doorn, (tijdelijk adres).

E. J. Simons, van: s. f. „Ngempit" te Pasoeroean, n[...] s. f. „Olean" te Sitoebondo.

A. Engers, Secretaris Dep. Gouv.-Bedrijven, van: [...]doeng, Riouwstraat, naar: Amsterdam, Valeriusst[...] 106 p/a. Mevrouw C. Engers, f 5.—.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De Inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volksredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (Hoofdbestuur).